

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Siasino ni Jesus? — Maysa a KJV Panagadal iti Biblia nga addaan Numero ni Strong

SIASINO NI JESUS · MAYSA A PANAGNA IDIAY BIBLIA, MANIPUD GENESIS AGINGGA APOCALIPSIS

Pundasion a Doktrina ti Biblia — ti Ebanghelio ni Jesu-Cristo

NAUNA A SAO

Pito gasut a tawen sakbay a naiyanak ni Jesus, insurat ti maysa a mammadto no ania ti maawagan iti daytoy nga ubing. Saan a maysa a nagan nga itedmo iti maysa a tao. Saanmo a kasapulan a mamati iti aniaman a banag tapno basaem daytoy nga adal. Kasapulam laeng ti sidadaan a kumita. Ngannganin amin nga sibibiag a tao ket nakangngeg iti nagan a Jesus. Bassit unay ti nangbasa iti kinuna mismo ti Biblia maipapan kenkuana ken timbangda daytoy para iti bagida. Aniaman a pammatim ita, ken aniaman a naisuro kenka, awan ti idumdumana kadakami. Naragsakankami ta addaka ditoy tapno palawaen ti pannakaawatmo maipapan ken Jesus manipud iti orihinal a taudan. Naiprinta a naan-anay ti tunggal bersikulo, tapno makitam ti sibubukel a sentensia ken saan laeng a paset daytoy. No ayanna nga direkta nga ibaga ti Biblia ti maysa a banag, ibaga met daytoy nga adal. No ayanna nga adda maysa a konklusion a naggapu iti panangipada dagiti bersikulo, ibaga met daytoy nga adal. Awan iti aniaman a banag ditoy nga agpanunot laeng iti sao ti maysa a tao. Ita, basaem ti insurat ti mammadto.

PANGRUGIAN A SANGGAPO

Isaias 9:6 Ta naipasngay kadatayo ti maysa nga ubing, naited kadatayo ti maysa nga anak a lalaki; ket maipabaklayto kenkuana ti panagturay; ken mapanagananto isuna iti Nakaskasdaaw a Mammagbaga, Mannakabalin a Dios, Agnanayon nga Ama, Prinsipe ti Kappia.

NAIYANAK TI MAYSA NGA UBING + NAITED TI MAYSA NGA ANAK → TI NAGANNA KET MAAWAGAN ITI MANNAKABALIN A DIOS.

Pito gasut a tawen sakbay ti pannakayanak ni Jesus, adda maysa a mammadto a nagsurat a maawagan daytoy nga ubing iti Mannakabalin a Dios. Nakaidda ni ubing Jesus iti kaanan ti ayup. Basaenyo a sitatalinaed ti bersikulo. Iyeb-ebkas dagiti bersikulo ti intero a mensahe daytoy nga adal.

A. TI DIOS A NANGIBAGA "BAY-ANTAYO" — MAYSA A DIOS, ADDA NASURSO NGEM MAYSA A NAGSAO

A1. Genesis 1:26 Kinuna ti Dios, “Mangaramidtayo iti tao a kalanglangatayo, kas kadatayo. Iturayanda dagiti lames iti baybay, dagiti dingwen, ti entero a daga, ken ti tunggal agkarkarayam a banag iti rabaw ti daga.” (27) Pinarsua ti Dios ti tao a kalanglangana. Iti bukodna a langa, pinarsuana isuna. Pinarsuana ida a lalaki ken babai.

MANGARAMIDTAYO ITI TAO A KALANGLANGATAYO, KAS KADATAYO → ITI BUKODNA A LANGA.

(Dagiti bukod a panunotko: Basaen ti Genesis 1:26 ken Genesis 1:27 a sangsangkamaysa. Saan a palukayan ti nagdumaan dagiti dua a bersikulo. Ti Genesis 1:26 ket kunana "datayo" ken "kukuatayo." Ti Genesis 1:27 ket kunana "bukodna a langa" ken "pinarsua ti Dios," a agpada a sinasingular. Ibagi ti Biblia dagiti dua a bersikulo nga agkaduada nga awan ti panangibabawi. Basta ibagi laeng ti Biblia dagitoy a dua.)

A2. Genesis 3:22 Kinuna ni Yahweh a Dios, “Ita, nagbalin a kasla kadatayo ti lalaki, ammona ti naimbag ken dakes. Isu nga ita, masapul a saanen isuna a mapalubusan a mangigaw-at iti imana a mangala manipud iti kayo ti biag, kanenna daytoy, ket agbiag iti agnanayon.”

NAGBALIN A KASLA KADATAYO TI LALAKI, AMMONA TI NAIMBAG KEN DAKES.

A3. Genesis 11:7 Umaykayo, bumabatayo ket riribukentayo ti pagsasaoda tapno saanda nga agkikinnaawatan.”

BUMABATAYO KET RIWRIWENTAYO TI PAGSASAODA.

A4. Isaias 6:8 Nangngegko ti timek ti Apo a kunana, “Siasino ti ibaonko; siasino ti mapan nga ibaontayo?” Ket kinunak, “Adtoyak; ibaonnak.”

SIASINO TI MAPAN NGA IBAONTAYO + KET KINUNAK?

(Dagiti personal a panunotko: Kitaenyo a nasayaat ti Isaias 6:8. Dayta a bersikulo ket adda dagiti dua a pormana iti isu met laeng a sentensia: "Siasino ti ibaonko" ken "siasino ti mapan para kadatayo." Ti isu met laeng a nagsao ket us-arena a sangsangkamaysa ti singular a porma ken ti plural a porma. Daytoy ket saan a biddut iti panagsurat, ken saan pay a panag-usar ti Dios iti maysa a plural a sao tapno iladawanna ti bagina nga is-isuna. Mapasamak daytoy a pattern iti adu a daras, iti adu a nadumaduma a libro ti Biblia, iti dinaraas a panawen.)

A5. Deuteronomio 6:4 Denggenyo, Israel: Maymaysa ni Yahweh a Diostayo. **[H259 echad ■]**

DENGGENYO, ISRAEL: MAYMAYSA NI YAHWEH A DIOSTAYO.

(Dagiti bukodko a panunot: Ti Deuteronomio 6:4 ti mangiturturong iti intero nga adal. Addaan iti maymaysa a Dios, ken maymaysa laeng: saan a dua, saan a tallo, saan a adu. Aniaman a bersikulo iti daytoy nga adal a mangipasimudaag iti maikadua a Dios ket saan a husto ti pannakaibasana, ket ti Deuteronomio 6:4 ti pagsuboken para iti dayta. Paliwem ti sao a Hebreo nga us-usaren daytoy a bersikulo para iti "maymaysa." Ti sao ket echad. Isu met laeng ti sao a naus-usar idi naawagan ti rabii ken bigat a MAYMAYSA nga aldaw, uray no ti maysa nga aldaw ket addaan iti dua a paset, ken idi naawagan ti maysa a lalaki ken ti asawana a babai a MAYMAYSA a lasag, uray no dua ida a tattao. Pinili ti Biblia ti sao para iti "maymaysa" a mangipalubos iti ad-adu ngem maysa a persona iti uneg na. Ti Genesis 1:26 kalpasanna ket nailanad a nagsao ti Dios iti "aramidentayo.")

A6. Isaias 45:5 Siak ni Yahweh, ket awanen ti sabali pay; awanen ti Dios no di siak laeng. Ikkanka iti igam para iti gubat, numan pay saannak nga am-ammo;

SIAK NI YAHWEH + KET AWANEN TI SABALI PAY + AWANEN TI DIOS NO DI SIAK LAENG.

(Dagiti personal a panunotko: Ibagbaga ti Isaias 45:5 ti sabali a paset daytoy a kinapudno, ket saan a liklikan daytoy nga panagadal. Ibagbaga ti Dios a nalawag nga awan sabali a Dios malaksid kenkuana. Aniaman a masarakan dagitoy a sumaruno a panid, saanda a mabalin a mangnayon iti maikadua a Dios. Ti pudno a masarakanda ket kaskasdaaw ken nasaysayaat ngem maikadua a Dios: ti maymaysa a Dios a mangipakaammo iti bagina kadagiti tattao.)

B. TI MAYSA A NAAWAGAN ITI ANHEL NI APO — A NAAWAGAN MET A DIOS

Ti sao a Hebreo a naipatarus a "anghel" ket malak (H4397). Ti kaipapanan ti malak ket maysa a naibaon. Ti malak ket iladawanna ti annongen ti tao a naibaon, saan a ti kasasaadna. Paliwenyo no ania ti ar-aramiden ti Biblia iti daytoy espesipiko a naibaon a tao kadagiti pasamak iti baba.

B1. NI HAGAR ITI LANGALANG — NGANNAGANANNA ISUNA

Genesis 16:7 Nasarakan isuna ti anghel ni Yahweh iti ayan ti bubon iti danum idia let-ang, ti bubon iti dalan nga agturong idia Sur. **[H4397 malak ■]** (8) Kinunana, “Agar nga adipen ni Sarai, sadino ti naggappuam ken sadino ti papanam?” Ket kinunana, “Itartarayak ti amok a ni Sarai.” (9) Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, “Agsublika iti amom a babai, paiturayanka kenkuana iti panagturayna.” (10) Kalpasanna, kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, “Paaduekto iti kasta-unay dagiti kaputotam, ket adudanto unay a bilangen.”

PAADUEKTO ITI KASTA-UNAY DAGITI KAPUTOTAM, KET ADUDANTO UNAY A BILANGEN.

Genesis 16:13 Kalpasanna, intedna daytoy a nagan kenni Yahweh a nagsao kenkuana, “Sika ti Dios a nakakita kaniak” ta kinunana, “Makakitaak latta kadi, uray kalpasan a nakitanak?”

KALPASANNA, INTEDNA DAYTOY A NAGAN KENNI YAHWEH A NAGSAO KENKUANA.

(Dagiti personal a kapanunotak: Dua a bambanag idia Genesis 16 ti rumbeng a mangpasardeng iti agbasbasa. Umuna, ti maawagan iti "anghel ti APO" ket kunana, "Paadduekto ti bin-im." Saanna nga ibaga a "paadduento ti APO ti bin-im." Agsasao a kas iti maysa a mismo nga agar-aramid iti panagpaadu. Maikadua, ti mismo a teksto ti Biblia, saan a ti panangmatmat ni Agar, ti mangawag iti daytoy nga anghel ti APO a "ti APO a nagsao kenkuana." Ni Agar ket awaganna daytoy met laeng a persona iti "Sika a Dios." Ti mangisalaysay iti libro ti Genesis ket umanamong met iti kuna ni Agar.)

B2. TI IMA IDI ISAAC — AGSAPATA ISU ITI BUKODNA A BAGI

Genesis 22:11 Kalpasanna, inawagan isuna ti anghel ni Yahweh manipud langit a kinunana, "Abraham, Abraham!" ket kinunana, “Adtoyak.” (12) Kinunana, “Saanmo a sagiden ti ubing a lalaki, wenno agaramid iti aniaman a banag a mangdangran kenkuana, ta ita, ammokon nga agbutengka iti Dios, gapu ta saanmo nga impaidam ti anakmo a kakaisuna manipud kaniak.”

GAPU TA SAANMO NGA IMPAIDAM TI ANAKMO A KAKAISUNA MANIPUD KANIAK.

Genesis 22:15 Inawagan ti anghel ni Yahweh ni Abraham iti maikadua a daras manipud langit (16) ket kinunana - daytoy ket sasao a nagtaud kenni Yahweh, “Sinapataak iti bagik a gapu ta inaramidmo daytoy a banag, ken saanmo nga impaidam ti kakaisuna nga anakmo a lalaki (17) pudno a bendisionankannto ken paaduekto ti kaputotam a kas iti kaadu dagiti bituen sadi langit, ken kas iti darat iti igid ti baybay; ken tagikuaento ti kaputotam ti ruangan dagiti kabusorda. (18) Babaen kadagiti kaputotam ket mabendisionanto amin a nasion ditoy daga, gapu ta nagtunogka iti timekko.”

SIK A MISMO NAGSAPATAAK, KINUNA TI APO → ITI KAPUTOTAM MABENDISIONANTO AMIN NGA NASION ITI DAGA.

(Dagiti personal a panunotko: Panunotenyo dagiti dua a sasao idia Genesis 22:11-18. Ti umuna a sasao ket "Saanmo nga inisem ti anakmo kaniak." Idatag ni Abraham ti anakna iti Dios. Ti nagsao iti daytoy a sasao kunana a saan nga inisem ti anak manipud iti nagsao. Ti maikadua a sasao ket "Sika ti pagsapataak, kuna ti APO." Idi napalabas a tiempo, agsapata ti maysa a tao babaen ti maysa a natantan-ok ngem isuna. Ti maysa a namarsua a mensahero a mangiyeg laeng iti mensahe ket saan nga agsapata babaen iti bagina. Ti maysa a namarsua a mensahero ket saan nga agpirma iti sapata babaen iti nagan ti tulag ti Dios. Ipakaammo ti Hebreo 6:13 ti rason. Kunaen ti Hebreo 6:13 nga nagsapata ti Dios babaen iti bagina. Kunaen ti Hebreo 6:13 ti rason: "gapu ta awan ti nangatngato pay ngem isuna nga pagsapataanna.")

B3. NAKIBAKKOL NI JACOB ITI MAYS A LALAKI — KET NINAGANANNA TI LUGAR ITI "TI RUPA TI DIOS"

Genesis 32:24 Nabati nga agmaymaysa ni Jacob, ket maysa a lalaki ti nakigabbo kenkuana inggana iti panagsingising ti init. (25) Idi nakita ti lalaki a saanna a maabak isuna, dinapigna ti patong ni Jacob. Naglagisi ti patong ni Jacob kabayatan a makigabgabbo isuna kenkuana. (26) Kinuna ti lalaki, “Palubosannakon, ta sumingsingisingen ti init.” Kinuna ni Jacob, “Saanka a palubosan malaksid no bendisionannak.”

ADDA LALAKI A NAKIDANGDANG KENKUANA → SAANKA A BAKAWAN, NO SAANNAK NGA BENDISIONAN.

Genesis 32:28 Kinuna ti lalaki, “Ti naganmo ket saanen a Jacob, no di ket Israel. Ta nakibinnalubalka iti Dios ken kadagiti tattao ket nangabakka.” (29) Sinaludsod ni Jacob kenkuana, “Pangngaasim ta ibagam kaniak ti naganmo.” Kinunana, “Apay a salsaludsudem ti naganko?” Ket binendisionanna isuna sadiay.

(30) Pinanaganan ni Jacob ti lugar a Peniel ta kinunana, “Nakitak ti Dios iti rupan-rupa, ket naisalakan ti biagko.”

KAS MAYS A PRINSIPE, ADDAANKA ITI PANNAKABALIN ITI DIOS → NAKITAK TI DIOS ITI RUPANRUPA, KEN NATALGEDAN TI BIAGKO.

(Dagiti bukodko a panunot: Ti teksto ti Genesis 32 ket awagana daytoy a tao a "lalaki." Daytoy a lalaki a makikillo kenni Jacob ket ibagana nga adda pannakabalin ni Jacob a KADUANA TI DIOS. Nagan ni Jacob ti daga a "ti rupa ti Dios." Kinuna ni Jacob a naisalakan ti biagna. Dinamag ni Jacob iti daytoy a lalaki ti naganna. Awan ti naawat a nagan ni Jacob, adda laeng sinungbatan a saludsod. Laglagipem daytoy a saan a nasungbatan a saludsod maipapan iti nagan. Agparang manen ti isu met laeng a saludsod, iti sabali a libro ti Biblia, kalpasan ti ginasut a tawtawen.)

B4. TI KAYO A NAPUORAN — TI ANGHEL NGA ISU 'SIAK NGA SIAK'

Exodo 3:2 Nagparang kenkuana ti anghel ni Yahweh sadiay a iti maysa a gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. Kimmita ni Moises, ket adtoy, sumsumged, ngem saan a mapupuoran ti bassit a kayo. (3) Kinuna ni Moises, “Umasidegak ket kitaek daytoy nakaskasdaaw a banag, apay a saan a mapupuoran ti kayo.” (4) Idi nakita ni Yahweh nga umasideg isuna tapno kitaenna daytoy, inawagan ti Dios isuna manipud iti kayo ket kinunana, “Moises, Moises.” Kinuna ni Moises, “Adtoyak.” (5) Kinuna ti Dios, “Saankan nga umas-asideg! Ikkatem ti sapatosmo, ta ti pagtaktakderam a lugar ket daga a naidaton kaniak.” (6) Innayonna, “Siak ti Dios ti amam, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac ken ti Dios ni Jacob. Ket inabbongan ni Moises ti rupana, ta mabuteng isuna a kumita iti Dios.

NAGPARANG TI ANGEL TI APO IDI SILEB TI APUY → INAWAGAN TI DIOS ISUNA MANIPUD ITI TENGNGA TI KAYKAYO.

Exodo 3:14 Kinuna ti Dios kenni Moises, “SIAK TI SIAK.” Kinuna ti Dios. “Masapul nga ibagam kadagiti Israelita, 'Imbaonnak ni SIAK kadakayo.’”

SIAK NGA SIAK → TI SIAK NGA SIAK TI NANGIBAON KANIAK KADAKAYO.

(Dagiti pribado a kapanunotak: Kuna ti Exodo 3:2 nga isu ti anghel ni APO. Dua a bersikulo iti kalpasanna, kuna ti Exodo 3:4 nga isu ni APO, ken ti Dios. Ti mismo a kayo, ti mismo nga apuy, ken ti mismo a timek ket agparang iti agpadpada. Saan a pulos nga ibilang ti Biblia daytoy kas maysa a kontradiksion. Daytoy met laeng a timek ket kalpasanna intedna ti nagan nga awiten ti Israel iti agnanayon: SIAK NGA ADDA, SIAK.)

NAIDUMA A PANAGKITA, ISU MET LAENG TI EKSENA — ti agsulsulget a mula ken ni Jesus iti paraangan ti templo

Juan 8:56 Nagrag-o ti amayo a ni Abraham a mangkitkita iti aldawko, nakita na daytoy ket naragsak isuna.” (57) Kinuna dagiti Judio kenkuana, “Awan pay iti limapulo a tawenmo, kasanom a nakita ni Abraham?”. (58) Kinuna ni Jesus kadakuada, “Pudno, pudno, ibagak kadakayo, sakbay a naiyanak ni Abraham, ket SIAK.” (59) Pimmidotda kadagiti batbato tapno battuenda isuna ngem naglemmeng ni Jesus ket rimmuar idiy templo.

SAKBAY NGA ADDA NI ABRAHAM, ADDAAK → KET NANGALADA KADAGITI BATO TAPNO IBATODA KENKUANA.

(Dagiti personal a panunotko: Iyabayem dagitoy dua a buya ket ipalubosmo a ti kinaduma ti mangisuro. Idiy kayo-kayo, ti timek manipud iti apuy kunaenna SIAK. Ilemmeng ni Moises ti rupana idiy kayo-kayo. Idiy templo, maysa a lalaki nga agtaktakder iti sango dagiti tattao kunaenna SIAK. Agpidut dagiti tattao iti bato. Saan a nariribukan dagiti tattao no ania ti kinuna ni Jesus. Naawatan a naan-anay ni Jesus dagiti tattao. Inukom dagiti tattao a maikari iti pannakabato dagiti sasao ni Jesus. Paliwem met a saan a kinuna ni Jesus, "sakbay a naadda ni Abraham, NAGBALINAK." Kinuna ni Jesus SIAK.)

B5. NI MANOAH KEN NI ASAWANA — TI NAGAN A NAKASKASDAAW

Uk-ukom 13:3 Nagparang ti anghel ni Yahweh iti babai ket kinunana kenkuana, “Ita kitaem, saanmo a kabaelan ti agsikog, ken saanka pay a nagan-anak, ngem agsikogkanto ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki.

NAGPARANG TI ANGHEL NI YAHWEH ITI BABAI KET KINUNANA KENKUANA → NGEM AGSIKOGKANTO KET MANGIPASNGAYKANTO ITI MAYS A LALAKI.

Uk-ukom 13:17 Kinuna ni Manoa iti anghel ni Yahweh, “Ania ti naganmo, tapno mapadayawandaka inton matungpal dagiti saom?” **[H6383 piliy ■]** (18) Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, “Apay a salsaludsodem ti naganko? Nakakaskasdaaw daytoy!”

APAY A SALSALUDSODEM TI NAGANKO? NAKAKASKASDAAW DAYTOY?

Uk-ukom 13:20 Idi nagpangato iti tangatang ti apuy manipud iti altar, nagpangato ti anghel ni Yahweh iti apuy iti altar. Nakita daytoy ni Manoa ken ti asawana ket nagpaklebda iti daga. (21) Saanen a nagparang ti anghel ni Yahweh kenni Manoa wenno iti asawana. Kalpasanna, naammoan ni Manoa nga isuna ti anghel ni Yahweh. (22) Kinuna ni Manoa iti asawana, “Sigurado a matayta, gapu ta nakitata ti Dios!”

TI ANHEL TI APO IMMULI ITI APOY TI ALTAR → AWAN DUADUANA A MATAYTAYO, TA NAKITAMI TI DIOS.

(Dagiti bukodko a panunot: Tallo a banag ti nalatak iti Uk-ukom 13. Nagdawat ni Manoa iti nagan, kas iti inaramid ni Jacob idi Genesis 32. Naikkat manen ti nagan manipud ken Manoa, ken iti daytoy a gundaway, adda naibaga a rason. Ti Hebreo a sao a naited para iti dayta a rason ket piliy (H6383). Ipatarus ti KJV ti piliy kas "secret" (nalimed). Ti kayat a sawen ti piliy ket nakaad-adu unay a nakaskasdaaw a saan a maammoan. Ti piliy ket naggapu iti isu met laeng a ramut ti pele (H6382), ti sao a naipatarus a "Nakaskasdaaw" iti Isaias 9:6, sadiay a nanaganan ti ubing a naiyanak para kadaytoy. Daytoy met laeng nga anghel ti APO ket simmang-at kalpasanna iti gil-ayab ti altar. Ti bukod a konklusion ni Manoa ket saan a "nakakitatayo iti maysa nga anghel." Ti konklusion ni Manoa ket "nakakitatayo iti Dios.")

B6. TI KAPITAN ITI RUAR TI JERICO — NAGDAYAW, KEN INIKKATNA TI SAPATOSNA

Josue 5:13 Idi asideg ni Josue iti Jerico, timmangad isuna ket adtoy, agtaktakder ti maysa a lalaki iti sangoananna; inuksotna ti kampilanna ket iggemna daytoy. Napan ni Josue kenkuana ket kinunana, “Sika kadi ket para kadakami wenno para kadagiti kabusormi?” **[H8269 sar ■]** (14) Kinunana, “Saan. Ta siak ti kapitan iti buyot ni Yahweh. Immayak ita.” Ket nagpakleb ni Josue tapno agdayaw ket kinunana kenkuana, “Ania kadi ti kayat nga ibaga ti apok iti adipenna?” (15) Kinuna ti kapitan ti buyot ni Yahweh kenni Josue, “Ikkatem dagiti sandaliasmo ta ti lugar a pagtaktakderam ket nasantoan.” Ket kasta ngarud ti inaramid ni Josue.

NAGPAKLEB NI JOSUE ITI DAGA, KEN NAGDAYAW → IKKATEM TI SAPATOSMO ITI SAKAM; TA TI LUGAR A PAGTAKTAKDERAM KET NASANTOAN.

NAIDUMA A PANNAKAKITA, PADA A ESENA — dua a lallaki naibaga nga ikkatenda dagiti sandaliasda

Exodo 3:5 Kinuna ti Dios, “Saankan nga umas-asideg! Ikkatem ti sapatosmo, ta ti pagtaktakderam a lugar ket daga a naidaton kaniak.”

IKKATEM TI SAPATOSMO, TA TI PAGTAKTAKDERAM A LUGAR KET DAGA A NAIDATON KANIAK.

(Dagiti bukodko a panunot: Paliwenyo ti isu met laeng a bilin, iti umadanin isu met laeng a sasao, a naited kadagiti dua a nagduma a lallaki, ginasut a tawen ti nagbaetanda. Idiy bassit a kayo, ti bilin ket naggapu iti timek nga awagan ti teksto ti Biblia iti APO ken Dios. Iti ruar ti Jerico, ti bilin ket naggapu iti maysa a lalaki nga agtaktakder sadiay nga adda kampilan iti imana. Nagpakleb ni Josue ken nagdayaw iti daytoy a lalaki. Saan a linaksid ti lalaki ti panagdayaw. Idiligyo daytoy iti ar-aramiden ti pudno a naparsua nga anghel no adda lalaki a mangikagumaan a mangdayaw iti anghel. Kinuna ti anghel, "Padaka nga adipen" (Apocalipsis 19:10), ken "agdayawka iti Dios" (Apocalipsis 22:9). Pinadas ni Juan a dinayaw ti anghel iti namindua, ket agpadpada a linaksid ti anghel dayta. Awan ti nangilaksid iti panagdayaw ni Josue idiy ruar ti Jerico.)

B7. ITA, ADDA IBAGA TI BARO A TULAG A NALAWAG UNAY

Juan 1:18 Awan ti tao a nakakita ti Dios uray kaanoman. Ti maysa ken kakaisuna a tao, ti Dios, nga adda iti barukong iti Ama, inyam-ammona isuna. **[G1834 exegeomai ■] [G3439 monogenes ■]**

AWAN TI TAO A NAKAKITA ITI DIOS ITI ANIAMAN A TIEMPO → TI BUGBUGTONG NGA ANAK TI NANGIPAKAAMMO KENKUANA.

Juan 5:37 Ti Ama a nangibaon kaniak ket nagsaksi maipapan kaniak. Saanyo a nangngeg ti timekna wenno nakita ti langana iti uray ania nga oras.

SAANYO A NANGNGEG TI TIMEKNA WENNO NAKITA TI LANGANA ITI URAY ANIA NGA ORAS.

1 Timoteo 6:16 Isuna laeng iti saan a matay ken agnanaed iti saan a maasitgan a silaw. Awan tao a makakita kenkuana wenno makabael a mangbuya kenkuana. Kenkuana iti dayaw ken agnanayon a pannakabalin. Amen.

AGNAED ITI LAWAG A SAAN A MABALIN NGA ASITGAN TI SIASINOMAN A TAO → A SAAN A NAKITA WENNO MABALIN A MAKITA TI SIASINOMAN A TAO.

Ita, ikabilmo dagiti dua a paset ti Biblia iti abay-abay ket basaem a sangsangkamaysa dagiti dua a paset.

Kunaen ti Daan a Tulag, iti maulit-ulit, nga NAKITA dagiti tattao daytoy a tao, nagsarita iti daytoy a tao, nangan iti sanguananna, nakidangadang iti daytoy a tao, ken nagbiag.

Kuna ti Baro a Tulag, a nalawag ken namitlo a daras, nga awan pulos ti nakakita iti Dios nga Ama, ken awan ti makakita iti Dios nga Ama.

Agpayso amin dagitoy dua a sasao. Ti tao a nakita dagiti tattao idi Daan a Tulag ken ti Ama a saan a makita dagiti tattao ket saan ngarud a maymaysa a tao. Ibaga ni Juan no siasino ti nakita a tao. Kunana a ti nakita a tao ket isu ti Bugbugtong nga Anak, ti Anak nga adda iti barukong ti Ama, ken daytoy nga Anak ti nangiruar iti Dios nga Ama iti disso a mabalin a makita ti Dios nga Ama.

[NAKITIPON DAGITI VERSES — AWAN TI MAYSA A VERSE A MANGIBAGA ITOY NGA AGMAYSA]

(Dagiti personal a panunotko: Agannad ken agbalinka a napudno ditoy, gapu ta ditoy met la a mabalin nga irugi ti maysa a tao ti agnayon iti Biblia. Ti IMPARANG a nabatad: ti mismo a teksto ti Daan a Tulag ket ngagananna daytoy naibaon a tao a ti Apo ken Dios, ken dagiti tattao a nakisarita iti daytoy naibaon a tao ket kastoy met ti kunaenda. Dayta a paset ket saan a maysa a konklusion. Dayta a paset ket isu ti kunkuna dagiti sasao. Ti NADANON MANIPUD PANANGSILPO DAGITI BERSIKULO: nga daytoy espesipiko a makitkita a tao ket isu ti Anak. Awan ti maysa laeng a bersikulo a kunaenna "ti anghel ti Apo idia Genesis 16 ket ni Jesus." Daytoy a konklusion ket nadanon babaen ti panangyusig ti Juan 1:18, Juan 5:37, ken 1 Timoteo 6:16 iti abay dagiti salaysay ti Daan a Tulag ken panangisaludsod no siasino ti makitkita idi. Dayta ti gapuna nga adda ti tag sadiay, ken agtalinaed ti tag sadiay.)

B8. SUMANGBAY MANEN TI MENSAHERO-A-ISU-NI-APO ITI KAPUSPUSAN TI DAAN A TULAG

Malakias 3:1 “Kitaem! dandanikon nga ibaon ti mensaherok, ket isaganananto ti dalanko sakbay kaniak. Ken ti Apo a birbirokenyo ket kellaatto nga umay iti templona; ken ti mensahero ti katulagan, a pakaay-aywanyo, kitaenyo, umay isuna,” kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **[H4397 malak ■]**

IBAONKO TI MENSAHEROK + ISUNA TI MANGISAGANA ITI DALAN ITI SANGOANAK → DAGUS A UMay TI APO ITI TEMPLONA, UY, TI MENSAHERO TI TULAG.

SABALI A PANANGMATMAT, PADPADA A ESENA — ti mensahero a naikari, ken ti mensahero a nailasin

Marcos 1:2 Kas naisurat idia libro ni propeta Isaias a kunana, “Kitaem, ibaonko ti mensaherok nga umun-una ngem sika, a mangisagana iti dalanmo. (3) Ti makintimek iti daydiay umaw-awag nga adda idia let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyo a nalinteg dagiti pagnaanna.’” (4) Immay ni Juan a nangbautisar idia let-ang ken nangikasaba iti pannakabautisar iti panagbabawi para iti pannakapakawan dagiti basbasol.

ADTOY, IBAONKO TI MENSAHEROK ITI SANGOANAM → ISAGANAYO TI DALAN NI APO.

(Dagiti bukodko a panunot: Ti Malaquias 3:1 nadakamat ti dua a naibaon a persona iti maysa a bersikulo. Ti maysa a naibaon a persona ket mapan sakbay tapno dalusan ti dalan. Ti sabali a naibaon a persona ket naawagan "ti Apo" ken "ti

mensahero ti tulag." Daytoy maikadua a naibaon a persona isu ti umay iti bukod a templo ti Apo. Inrugi ni Marcos ti Ebanghelio ni Marcos babaen ti panangadaw iti dayta a linia manipud iti Malaquias 3:1. Nadakamat ni Marcos a ni Juan ti mangdalous iti dalan, idia y let-ang. Daytoy ket nagbati a saan a nadakamat ni Marcos ti maikadua a naibaon a persona iti dayta a punto. Nagpatingga ti Daan a Tulag nga aguray iti maysa a mensahero a isu ti Apo. Nangrugi ti Baro a Tulag iti dayta met laeng a mensahero a magmagna a sumrek.)

C. TI KAYO A NAIKABIL ITI BUGBUGTONG NGA ANAK — ABRAHAM KEN ISAAC ITI BANTAY

C1. Genesis 22:2 Ket kinuna ti Dios, “Alaem ti anakmo, ti kakaisuna nga anakmo, a dungdungoem, ni Isaac, ket mapankayo idia y daga ti Moria. Idatonmo isuna a kas daton a mapuoran iti maysa kadagiti bantay sadiay, nga ibagakto kenka.” **[H3173 yachiyd ■]**

ALAEM ITA TI ANAKMO, TI BUGBUGTONGMO NGA ANAK A NI ISAAC, NGA AY-AYATEM → IDATONMO ISUNA SEGGAAY GAPU ITI DATON A MAPUORAN.

C2. Genesis 22:6 Ket innala ni Abraham ti kayo para iti daton a mapuoran ket impabaklay kenni Isaac a putotna. Innalana ti beggang ken ti kutsilyo; ket napanda a dua. **[H6086 ets ■]**

KET INNALA NI ABRAHAM TI KAYO PARA ITI DATON A MAPUORAN KET IMPABAKLAY KENNI ISAAC A PUTOTNA → KET NAPANDA A DUA.

(Dagiti bukodko a panunot: Iti Genesis 22:6, saan nga awiten ti ama ti kayo. Ni Isaac ti mangawit iti kayo nga umuli iti turod. Ni Abraham ipaiddana ni Isaac iti rabaw dayta a kayo. Ti Hebreo a sao para iti dayta a kayo ket ets (H6086). Isu ti kadawyan a sao para iti sibibiag a kayo, ken kasta met para iti napukan a kayo a nagbalin a materyales. Isu met laeng ti sao a mangibagbaga iti kayo ti biag, ken ti kayo nga adda iti tengnga ti minuyongan.)

C3. Genesis 22:7 Nagsao ni Isaac kenni Abraham nga amana ket kinunana, “Ama,” ket kinunana, “Adtoyak, anakko.” Kinunana, “Kitaem, adda ditoy ti beggang ken ti kayo, ngem ayanna ti kordero a para iti daton a mapuoran?” (8) Kinuna ni Abraham, “Mangipaayto ti Dios iti kordero a para iti daton a mapuoran, anakko. “Isu nga intuloyda a dua iti napan.

SADINO TI AYAN TI KARNERO PARA ITI DATON A MAPUORAN? → TI DIOS TI MANGIPAAY ITI KARNERO.

C4. Genesis 22:13 Timmangad ni Abraham ket pagammoan, iti likudanna ket adda kalakian a karnero a naisalat dagiti sarana iti narukbos a kayo. Napan ni Abraham ket innalana ti kalakian a karnero ket indatonna a kas daton a mapuoran imbes a ti anakna a lalaki.

MAYSA A KALAKIAN A KARNERO A NAKAPET DAGITI SARANGOLNA ITI KABAKIRAN → INDATONNA DAYTOY A KAS DATON A MAPUORAN A SUKAT TI ANAKNA.

Genesis 22:14 Isu a pinanaganan ni Abraham dayta a lugar iti “Isabet ni Yahweh” ket maibagbaga agingga iti daytoy nga aldaw, “Iti rabaw ti bantay ni Yahweh, maisabetto.”

ITI RABAW TI BANTAY NI YAHWEH, MAISABETTO.

(Dagiti bukodko a panunot: Panunotem manen ti saludsod ti anak idia y Genesis 22:7: sadino ti ay-ayup? Sinungbatan ni Abraham ti saludsod. Ti sungbat ni Abraham ket dumanon iti ad-adoy ngem iti ammona. Kinuna ni Abraham, “Ti Dios mismo ti mangikkat iti karnero a maipaay a daton a mapuoran.” Dayta a sasao ket mabalin nga addaan dua a kaipapanan. Ti maysa a kaipapanan ket ti Dios ti mangala iti karnero para iti bukodna a panggun-od. Ti sabali a kaipapanan ket ti Dios ti mangted iti bukodna a bagi kas ti karnero. Ti pudno nga inted ti Dios iti dayta nga aldaw ket maysa a KALDING A KALAKIAN, saan a maysa nga urbon a karnero. Ti kalding a kalakian ket maysa a nataengan a kalakian a karnero. Daytoy a kalding ket natay a kasukat ti anak, natiliw babaen kadagiti sarana. Ti saludsod ni Isaac ket nasungbatan idia y bantay iti maysa a kaipapanan. Ti saludsod ni Isaac ket nabati pay laeng a nakalukat iti sabali a kaipapanan. Adda pay laeng nga utang a karnero. Pinanagananan ni Abraham ti lugar iti maysa a kari iti masakbayan a tiempo: “iti bantay ni APO manmanoto a makita.”)

SABALI A PANNAKAKITA, PADPADA A BUYA — ti anak a nangawit iti kayo, ken ti Anak a nangawit iti krus

Genesis 22:6 Ket innala ni Abraham ti kayo para iti daton a mapuoran ket impabaklay kenni Isaac a putotna. Innalana ti beggang ken ti kutsilyo; ket napanda a dua.

INKABIL NI ABRAHAM TI KAYO ITI BAGI NI ISAAC NGA ANAKNA → NAGKUYOG A DUA A NAGNA.

Juan 19:17 Kalpasanna, innalada ni Jesus, ket rimuar isuna, a bakbaklayenna ti bukodna a krus, nga agturong iti lugar a maawagan Ti Lugar iti Banga-banga, nga iti Hebreo ket maawagan a Golgota.

KALPASANNA, INNALADA NI JESUS, KET RIMUAR ISUNA, A BAKBAKLAYENNA TI BUKODNA A KRUS, NGA AGTURONG ITI LUGAR A MAAWAGAN TI LUGAR ITI BANGA-BANGA.

Juan 19:18 Inlansada ni Jesus sadiay, ken kaduana ti dua a lallaki, maysa iti tunggal sikigan, nga adda ni Jesus iti tengnga.

SADIAY, INLANSADA ISUNA + NI JESUS ITI TENGNGA.

(Dagiti bukod a panunotko: Maysa nga ama, maysa nga bugbugtong nga anak nga ay-ayaten ti ama, maysa a turod, kayo a naikabil iti bukot ti bukot ti anak, ken ti panagpangato ti anak nga ub-ubaenna dayta a kayo. Nagbalin daytoy a paset iti mamindua idia Biblia. Iti damo, idia Genesis 22, sinardeng ti Dios ti kampilan. Nangikabil ti Dios iti mangsukat a kalakian a karnero iti lugar ti anak. Iti maikadua a gundaway, idia krus, awan ti nangsardeng iti ipapatay. Iti daytoy a gundaway, ti Anak ti nagbalin a sanukat. Kitaenyo pay ti sabali a nagdumaan dagitoy dua a paset. Nagsaludsod ni Isaac, "sadino ti karnero?" Awan ti simmungbat iti saludsod ni Isaac iti dayta nga aldaw. Immay ti sungbat idi agangay, idia Karayan Jordan, manipud ken ni Juan. Intudo ni Juan ti maysa a lalaki nga um-umay kenkuana.)

C5. Juan 1:29 Iti simmaruno nga aldaw, nakita ni Juan nga um-umay ni Jesus kenkuana ket kinunana, "Kitaenyo, dayta iti Kordero ti Dios a mangik-ikkat iti basol iti lubong!

KITAENYO, DAYTA ITI KORDERO TI DIOS A MANGIK-IKKAT ITI BASOL ITI LUBONG.

C6. Genesis 22:2 Ket kinuna ti Dios, "Alaem ti anakmo, ti kakaisuna nga anakmo, a dungdungoem, ni Isaac, ket mapankayo idia daga ti Moria. Idatonmo isuna a kas daton a mapuoran iti maysa kadagiti bantay sadiay, nga ibagakto kenka."

Juan 3:16 Gapu ta kasta unay ti panagayat iti Dios iti lubong, intedna ti naidumduma nga Anakna tapno saan a mapukaw ti siasinoman a mamati kenkuana no diket maadaan iti biag nga agnanayon.

[G3439 monogenes ■]

TI BUGBUGTONG NGA ANAKMO, NGA IN-AY-AYATMO → INTEDNA TI BUGBUGTONG NGA ANAKNA.

C7. Hebreo 11:17 Babaen iti pammati, kalpasan ti pannakapadas ni Abraham, indatonna ni Isaac. Wen, a siraragsak a nangawat iti kari ket indatonna ti kakaisuna nga anakna a lalaki (18) kenkuana a nakaibagaanna, "Manipud kenni Isaac a maawaganto dagiti kaputotam." (19) Imbilang ni Abraham a kabaelan a pagungaren ti Dios ni Isaac manipud iti patay, ket kas panangiladawan a panangibaga, inawatna ngarud manen isuna.

INDATONNA TI BUGBUGTONG A PUTOTNA A LALAKI → INBILANGNA NGA KABAEAN TI DIOS A MANGPAGUNGAR KENKUANA, URAY MANIPUD KADAGITI NATAY.

(Dagiti personal a panunotko: Ti nagsurat iti libro ti Hebreo ket us-usarenna ti isu met laeng a Griego a sao para ken Isaac nga us-usaren ni Juan para ken Jesus. Dayta a sao ket "bugbugtong," monogenes (G3439). Ibaga kadatayo ti nagsurat iti Hebreo no ania ti pampanunoten ni Abraham iti dalan a sumang-at iti bantay. Panpanunoten ni Abraham nga kabaelan ti Dios nga ipagungar ti ubing manipud iti patay. Imbaga ni Abraham kadagiti agtutubo a lallaki iti sakaan ti turod, "Siak ken ti ubing ket mapankami idia ket agdaydayaw, ket agsublikami kadakayo." Namnamaen ni Abraham a makasubli iti sirok ti bantay a kaduana ni Isaac. Naawat manen ni Abraham ni Isaac, kuna ti nagsurat iti Hebreo, "iti maysa a pangyarigan." Ti pangyarigan ditoy ket kayatna a sawen ti maysa a ladawan wenno simbolo. Tallo nga aldaw kalpasan ti bilin, maysa nga anak nga kasla natay a pudno ket nagsubli a sibibiag.)

MAYSA A PAKDAAR MAIPAPAN ITI LUGAR — maysa a mangsuporta a pakdaar, saan a kalatak nga ibagbaga dagiti bersikulo

2 Cronicas 3:1 Kalpasanna, rinugian ni Solomon nga ipatakder ti balay ni Yahweh idia Jerusalem iti Bantay Moria, a nagparangan ni Yahweh kenni David nga amana. Insaganana ti disso a pinanggep ni David para iti daytoy, iti pagir-irikan ni Ornan a Jebuseo.

KALPASANNA, RINUGIAN NI SOLOMON NGA IPATAKDER TI BALAY NI YAHWEH IDIA JERUSALEM ITI BANTAY MORIA.

[NAKITIPON DAGITI VERSES — AWAN TI MAYSA A VERSE A MANGIBAGA ITOY NGA AGMAYSA]

(Dagiti bukodko a panunot: Iti Genesis 22:2, naiturturong ti disso a pinapan ti Dios ken Abraham a kas daga ti Moriah. Iti 2 Chronicles 3:1, naiturturong ti disso a nangipatakderan ni Solomon iti templo a kas bantay Moriah, idia Jerusalem. Ti bantay a nagsasangaan iti ngannangani a pannakaidaton ni Isaac ken ti bantay ti tunggal naud-udi a daton iti templo ket agpada ngarud ti naganda. Ti Jerusalem ket isu met laeng ti siudad a nangilansaan dagiti soldado ken Jesus iti ruar ti bakud ti siudad. Ibagam laeng ti ibagbaga dagiti bersikulo. Saan nga ibaga dagiti bersikulo a ti Golgota ket isu met laeng a bato ti Moriah. Ngem ibaga dagiti bersikulo ti agpada a nagan, ti agpada a bakras dagiti turod, ken ti agpada a siudad. Kinuna ni Abraham iti bagina, "iti bantay ti APO isuto ti pakakitaan." Insao ni Abraham dagitoy a sasao iti tiempo a masakbayan.)

D. TI AGSAGSAGABA NGA ADIPEN — TI KAPITULO A MANGILADAWAN ITI KRUS SAKBAY NGA ADDA DAGITI KRUS

D1. Isaias 52:13 Kitaenyo, agtignayto a sisisirib ti adipenko ket agballiginto; maingatonto ken maital-o isuna; maitan-okto unay isuna. (14) Kas iti panagagamak ti adu kadakayo— nadadael iti kasta unay ti langana nga uray la kasla saanen a tao, isu a ti langana ket saan a mailasin a tao— (15) isu a kellaatennanto dagiti adu a nasion; agulimekto dagiti ari gapu kenkuana. Ti saan a naibaga kadakuada, makitadanto, ken ti saanda a nangngeg, maawatandanto.

NAKARKARO TI PANNAKADADAEL TI RUPANA NGEM TI SIASINOMAN A TAO → ISU A WARSIANNA DAGITI ADU A NASION.

D2. Isaias 53:1 Siasino ti mamati iti nangngeganmi? Ken siasino ti nakaiparangan ti takiag ni Yahweh? (2) Ta dimmakkel isuna iti sangoanan ni Yahweh a kas iti maysa a naganus a kayo, ken kas iti mula a rimmusing manipud iti natikag a daga; awan ti nasayaat a buya wenno raniagna; idi nakitami isuna, awan ti pintasna a mangawis kadakami.

SIASINO TI MAMATI ITI NANGNGEGANMI? → AWAN TI PINTASNA A MANGAWIS KADAKAMI.

D3. Isaias 53:3 Inuyaw ken linaksid isuna dagiti tattao; maysa a tao iti ladladingit, ken makaammo iti panagsagaba. Kas iti maysa a tao a saan a kayat a kitaen dagiti tattao, nauyaw isuna; ken imbilangtayo nga awan iti serserbina.

MAYSA A TAO ITI LADLADINGIT, KEN MAKAAMMO ITI PANAGSAGABA → NAUYAW ISUNA; KEN IMBILANGTAYO NGA AWAN ITI SERSERBINA.

D4. Isaias 53:4 Ngem pudno a binaklayna dagiti an-annayentayo ken inawitna dagiti ladingittayo; nupay kasta impagaruptayo a dusdusaen isuna ti Dios, sapsaplitan ti Dios, ken naparigat. (5) Ngem nasugat isuna gapu kadagiti kinasukir nga aramidtayo; naparparigat gapu kadagiti basbasoltayo. Sinagabana ti pannusa tapno maaddaantayo iti kapia, ken babaen kadagiti sugatna napaimbagtayo.

NASUGATAN ISUNA GAPU KADAGITI SALUNGASINGTAYO + NAPIINGPINGGA GAPU KADAGITI KINADAKESTAYO → BABAEN KADAGITI SUGATNA, NAAGASANTAYO.

D5. Isaias 53:6 Maiyarigtayo amin iti karnero a naiyaw-awan; nagturongtayo kadagiti bukodtayo a dalan, ken impabaklay ni Yahweh kenkuana ti pannusa a maipatay koma kadatayo.

MAIYARIGTAYO AMIN ITI KARNERO A NAIYAW-AWAN → KEN IMPABAKLAY NI YAHWEH KENKUANA TI PANNUSA A MAIPATAY KOMA KADATAYO.

D6. Isaias 53:7 Naidaddanes isuna; ngem iti panagpakumbabana ket saanna nga inlukat ti ngiwatna; a kas iti urbon a karnero a naiturong iti pakapartianna, ken kas iti karnero a naulimek iti sangoanan ti mangpukpukis kenkuana, isu a saanna nga inlukat ti ngiwatna.

NAIYEG A KAS KARNERO A MAPAPATAY → DINA INUKRAD TI NGIWATNA.

D7. Isaias 53:8 Babaen iti pannakatiliw ken pannakaukom naikeddeng isuna a madusa; siasinonto iti dayta a henerasion ti makaamiris iti maipapan kenkuana? Ngem naisina isuna manipud iti daga dagiti sibibiag; gapu kadagiti basbasol dagiti tattaok ket naipabaklay kenkuana ti pannusa.

NGEM NAISINA ISUNA MANIPUD ITI DAGA DAGITI SIBIBIAG → GAPU KADAGITI BASBASOL DAGITI TATTAOK KET NAIPABAKLAY KENKUANA TI PANNUSA.

D8. Isaias 53:9 Pinanggepda nga itanem isuna iti denna ti tanem dagiti dakes a tao, ken iti abay ti tanem ti baknang a tao, idinto nga awan ti nagbasolanna wenno aniaman nga inuulbod iti ngiwatna.

INARAMIDNA TI TANEMNA A KADUA DAGITI NADANGKES + KADUA TI BAKNANG IDI IPAPATAYNA → AWAN INARAMIDNA A KINARANGGAS.

D9. Isaias 53:10 Nupay kasta, inkeddeng ni Yahweh ti pannakaparigat ken panagsagabana; ken no idatonna ti biagna a kas daton para iti basol, makitananto dagiti kaputotanna, taginayonenna dagiti al-aldawna, ken matungpalto ti panggep ni Yahweh babaen kenkuana.

KEN NO IDATONNA TI BIAGNA A KAS DATON PARA ITI BASOL → MAKITANANTO DAGITI KAPUTOTANNA, TAGINAYONENNA DAGITI AL-ALDAWNA.

D10. Isaias 53:11 Kalpasan iti panagsagabana, makitananto ken mapnekto isuna iti pannakaammo mapaipanggep iti inaramidna. Palintegento ti nalinteg nga adipenko ti adu a tattao; baklayennanto dagiti basbasolda. (12) Ngarud, itedkonto kenkuana ti bingayna iti sangkataoan, ken ibonongna iti kaaduan ti nasamsam, gapu ta idatonna ti biagna, ken naibilang kadagiti managlabsing. Binaklayna ti basol dagiti tattao ken nangibabaet para kadagiti managsukir.

INYIBUKBOKNA TI KARARUANA AGINGGA ITI PATAY + NAIBILANG ISUNA KADAGITI MANAGBASOL → BINAKLAYNA TI BASOL DAGITI ADU, KEN NAGPAKPAKAA SI PARA KADAGITI MANAGBASOL.

(Dagiti bukod a panpanunotko: Basaen ti Isaias 53:9 sa mabasa manen ti Isaias 53:10, sunod-sunod. Ibaga ti umuna a ti adipen ket NATAY ken naitanem iti tanem ti nabaknang a tao. Ibaga ti maikadua nga kalpasan a naaramid ti kararua ti adipen a daton para iti basol, MAKITANTO ti adipen ti bin-ina na ken PAATIDDUGENNA dagiti al-aldawna. Dagitoy dua a sasao ket saan a mabalin nga agpada a pudno maipapan iti maysa a lalaki nga agtultuloy a natay. Naisurat ti panagungar iti daytoy a kapitulo ti Isaias, pito gasut a tawen sakbay a napasamak ti panagungar.)

SABALI A PANNAKAKITA, PADPADA A BUYA — ti panid ti mammadto, ken maysa a lalaki iti karwahe a mangbasbasa iti daytoy iti napigsa

Dagiti Aramid 8:32 Ita, ti paset iti nasantoan a surat a basbasaen ti taga-Etiopia ket daytoy, “Kaiyariganna ti maysa a karnero a maip-ipan iti pagparpartian; ken naulimek isuna a kas iti maysa a karnero nga adda iti sangoanan ti mangpukis kenkuana, saanna nga ungapen ti ngiwatna: (33) Iti pannaikababainna, naikkat ti pannakaukomna: Siasinonto ti mangipakaammo iti kaputotanna? Ta naalan ti biagna manipud iti daga.” (34) Nagsaludsod ngarud ti eunuko kenni Felipe a kinunana, “Pangaasim koma, siasino ti dakdakamaten ti profeta?” Ti bagina, wenno sabali a tao?” (35) Inrug ni Felipe nga agsao; inrugina iti daytoy a Nasantoan a Surat iti Isaias nga inkasaba iti eunoko ti maipanggep kenni Jesus.

SIASINO KADI TI PAKISARITAN TI PROPETA ITI DAYTOY? → NANGRUGI NI FELIPE ITI DAYTOY A KASURATAN, KET INKASABANA KENKUANA NI JESUS.

(Dagiti personal a panunotko: Daytoy ket napudno a saludsod, nga imbagbaga a napigsa ti maysa a lalaki a saan pay a nakangngeg iti sungbat. Ti saludsod ket: siasino ti sarsaritaen ti mammadto? Ti sungbat ket saan a bukod a opinion ni Felipe. Nangrug ni Felipe iti eksakto a bersikulo iti Isaias 53. Inkasaba ni Felipe ni Jesus manipud iti dayta a bersikulo. Naisurat para kadatayo ti bukod a pannakaawat dagiti apostol iti Isaias 53. Awan ti masapul a mangibuteng iti pannakaawat dagiti apostol iti Isaias 53.)

E. IMMANUEL — DIOS A KADUATAYO, TI UBING A NAIYANAK KEN TI ANAK A NAITED

E1. Isaias 7:14 Ngarud, mismo a ti Apo ti mangted kenka iti pagilasinan: kitaem, agsikogto ti maysa a babai, agpasngayto iti maysa a lalaki, ket mapanagananto iti Immanuel. **[H6005 Immanuwel ■] [H5959 almah ■]**

NGARUD, MISMO A TI APO TI MANGTED KENKA ITI PAGILASINAN → AGSIKOGTO TI MAYSA A BABAI, AGPASNGAYTO ITI MAYSA A LALAKI, KET MAPANAGANANTO ITI IMMANUEL.

E2. Isaias 9:6 Ta naipasngay kadatayo ti maysa nga ubing, naited kadatayo ti maysa nga anak a lalaki; ket maipabaklayto kenkuana ti panagturay; ken mapanagananto isuna iti Nakaskasdaaw a Mammagbaga, Mannakabalin a Dios, Agnanayon nga Ama, Prinsipe ti Kappia. **[H6382 pele ■]** (7) Awanto iti panagpatingga iti panagdur-as ti panagturayna ken iti kappia, iti panagturayna iti trono ni David ken iti pagarianna, tapno ibangonna daytoy ken pagtalinaedenna daytoy babaen iti hustisia ken

kinalinteg manipud iti daytoy a tiempo ken iti agnanayon. Aramidento daytoy ti kinaregta ni Yahweh a Mannakabalin-amin.

MAIYANAK TI MAYSANG UBING + NAITED TI MAYSANG ANAK → MAAWAGAN TI NAGANNA A NAINDAKLAN A DIOS, NAGNANAYON NGA AMA → ITI PANAGDAKKEL TI PANAGTURAYNA AWAN PATINGGANA.

(Dagiti bukod a panunotko: Kitaen ti urnos dagiti dua a verbo idia Isaias 9:6. Dagiti dua a verbo ket saan a padapada a verbo. Dagiti dua a verbo ket saan a naisaruno iti dayta a urnos gapu iti gasat. Maysa nga ubing ket NAIYANAK. Maysa nga anak a lalaki ket NAITED. Ti naiyanak ket mangibaga no kasano nga immay ti ubing ditoy lubong. Ti naited ket mangibaga no ania ti napasamak iti Anak a naadda idin. Ita, panunoten dagiti nagan a naited iti daytoy ubing. Ti Isaias 9:6 saan a kunaenna a ti ubing ket agpayso a kaslana laeng iti nabileg a Dios. Ti Isaias 9:6 kunaenna a "maawagan ti naganna iti Nabileg a Dios." Ti umuna a nagan iti listaan, Nakaskasdaaw, ket pele (H6382). Ti pele ket pinagsangayanna ti isu met la a ramut iti sungbat a naawat ni Manoah idia Ukom 13, idi kiniddawna ti maysa a nagan ket saanna a naala dayta. Idia Isaias 9:6, ti nagan ket naited.)

E3. Isaias 9:2 Dagiti tattao nga agbibig iti kinasipnget ket nakakita iti naindaklan a lawag; dagiti nagnanaed idi iti daga ti aniniwan ni patay, rinanniagan ida ti lawag.

DAGITI TATTAO NGA AGBIBIG ITI KINASIPNGET KET NAKAKITA ITI NAINDAKLAN A LAWAG.

E4. Mikias 5:2 Ngem sika, Betlehem Efrata, uray no sika ti kababassitan kadagiti puli ti Juda, maysanto kadakayo ti umay kaniak a mangituray iti Israel, a nagtaud ti kaputonanna ket idi ugma manipud iti agnanayon nga awan patinggana.

AGGAPU KENKA TI RUMUANG MANGITURAY ITI ISRAEL → TI PANNAKARUANG NGA ISUNA NAGGAPU IDI UNAY A PANAWEN, MANIPUD ITI KINAGNANAYON.

(Dagiti bukodko a panunot: Maysa a sentensia iti Miqueas 5:2 ti mangig-iggem iti dua a murdong daytoy amin a panagadal. Daytoy nga agturay AGRUANG manipud iti maysa a bassit nga ili. Ti panagruang manipud iti maysa a bassit nga ili ket maysa a pangrugian, iti maysa a lugar a mapan ti maysa a tao babaen iti panagpagna. Dagiti PANAGRUANG daytoy nga agturay ket manipud idi un-unana, manipud iti agnanayon. Ti panagruang manipud iti agnanayon ket saan a maysa a pangrugian. Kunaen ni Miqueas dagiti dua a kinapudno iti isu met laeng a sentensia. Saan a paluk-atan ni Miqueas ti aniaman kadagitoy a kinapudno.)

F. TI BIN-I TI BABAI KEN TI BIRHEN — TI UMUNA A KARI KEN TI PANNAKATUNGPA

F1. Genesis 3:15 Mangikabilak iti pagginnuraanyo iti babai, ken iti bukelmo ken ti bukelna. Dunurennanto ti ulom, ken dunuremto ti mukodna.”

ITI NAGBAETAN TI BINIAGMO KEN TI BINIAGNA → BURAKENNANTO TI ULOM, KET BURAKEM TI MUKODNA.

(Dagiti bukod a panunotko: Insao ti Dios ti Genesis 3:15 iti serpiente idia minuyongan, idi tiempo a simrek ti basol iti lubong. Ti Genesis 3:15 ti immuna a kari ti maysa a mangisalikan iti intero a Biblia. Paliwenyo no siasino ti bin-i a nadakamat iti daytoy a bersikulo. Iti sibubukel a nabatbati ti Nasantoan a Kasuratan, ti panagbalbaligia ti pamilia ket masursuro babaen kadagiti lallaki. Dagiti pagarigan ket ti bin-i ni Abraham ken ti bin-i ni David. Ditoy, maminsan laeng, iti mismo a rugi, ti nadakamat a panagbalbaligia ket ti bin-i ti BABAI. Paliwenyo met dagiti dua a sugat iti daytoy a bersikulo, a saan a padapada ti kadakkelna. Ti mukod ti bin-i ti babai ket masugatan. Ti ulo ti serpiente ket marumek.)

F2. Taga-Galacia 4:4 Ngem idi nadanonen ti umisu a tiempo, imbaon ti Dios ti Anakna, nga inyanak iti babai, a naiyanak babaen iti linteg. (5) Inaramidna daytoy tapno subbotenna dagiti adda iti babaen iti linteg, tapno mabalin a maawattayonto iti pannakaampon kas an-annak a lallaki.

IMBAON TI DIOS TI ANAKNA, NGA INYANAK ITI BABAI → INARAMIDNA DAYTOY TAPNO SUBBOTENNA DAGITI ADDA ITI BABAEN ITI LINTEG.

(Dagiti personal a panunotko: Kuna ti Galacia 4:4 nga IMBAON ti Dios ti Anakna. Kalpasanna, kuna ti Galacia 4:4 a ti Anak NAIPASNGAY MANIPUD ITI MAYSANG BABAI. Ti panangibaon ket naibaga nga umuna iti sentence. Ti panagipasngay ket naibaga a maikadua iti sentence. Napateg dayta a urnos. Saan a maibaon ti maysa a tao manipud iti maysa a lugar malaksid no adda idin dayta a tao iti dayta a lugar.)

NAIDUMA A PANNAKAKITA, PATADA A PASAMAK — ti pagilasinan a naikari, ken ti pagilasinan a naiyawat

Isaias 7:14 Ngarud, mismo a ti Apo ti mangted kenka iti pagilasinan: kitaem, agsikogto ti maysa a babai, agpasngayto iti maysa a lalaki, ket mapanangananto iti Immanuel.

AGSIKOGTO TI MAYS A BABAI, AGPASNGAYTO ITI MAYS A LALAKI, KET MAPANAGANANTO ITI IMMANUEL.

Mateo 1:18 Ti pannakaiyanak ni Jesus ket napasamak kadagiti sumaganad a wagas. Ti inana a ni Maria ket naikeddengen a makikallaysa kenni Jose, ngem sakbay iti panagmaymaysada, naammoanda a masikog isuna babaen ti Espiritu Santo. (19) Ti asawana, ni Jose ket nalinteg a tao, ngem saanna a kayat nga ibabain isuna iti publiko. Isunga ingkeddengna a putden a sililimed ti naikeddengen a panagkallaysada. (20) Kabayatan ti panangpanpanunotna kadagitoy a banbanag, nagparang ti maysa nga anghel ti Apo kenkuana iti tagtagainep, kunana, “Jose, nga anak ni David, saanka nga agbuteng a mangasawa kenni Maria, gapu ta ti sikogna ket babaen iti Espiritu Santo. (21) Agipasngayto iti lalaki, ket panaganamto iti Jesus, ta isalakannanto dagiti tattaona manipud kadagiti basbasolda.” (22) Napasamak amin dagitoy tapno matungpal no ania ti imbaga ti Apo babaen iti profeta, kunana (23) “Kitaenyo, agsikogto ti maysa a birhen ket aganak iti maysa a lalaki ket awagandanto iti Immanuel, - ti kayatna a sawen ket, “Ti Dios ket adda kadatayo.”

AWAGAM TI NAGANNA ITI JESUS: TA ISUNA TI MANGISALAKAN KADAGITI ILINA MANIPUD KADAGITI BASOLDA → AWAGANDANTO TI NAGANNA ITI EMMANUEL, NGA NO MAIPATARUS, DIOS KADUATAYO.

(Dagitoy dagiti personal a panunotko: Ti kinaduma iti nagbaetan dagiti dua a salaysay ket isu ti mangisuro. Kuna ti Isaías 7:14 a ISUNA (ti ina) ti mangawag iti nagan ti ubing nga Immanuel. Kuna ti Mateo 1:23 a ISUDA ti mangawag iti nagan ti ubing nga Emmanuel. Maysa nga ina ti mangawag iti nagan ti anakna idia salaysay ti Isaías. Amin dagiti tattao ti mangawag iti nagan ni Jesus idia salaysay ni Mateo. Agaramid pay ni Mateo iti maysa a banag nga awan ti masapul a guessen ti agbasbasa. Agsardeng ni Mateo ket ipatarusna ti nagan para iti agbasbasa, iti uneg mismo ti teksto ti Ebanghelio ni Mateo. Awan ti agbasbasa iti aniaman a siglo a saan a makaawat iti kaipapanan ti nagan Emmanuel. Ti Emmanuel kaipapananna ket Dios kaduatayo. Kinuna met ni Mateo a saan laeng a ti pannakayanak ni Jesus ti nangipalagip ken ni Mateo iti padto ni Isaías. Kinuna ni Mateo a naaramid amin daytoy tapno matungpal ti padto ni Isaías.)

F3. Lucas 1:31 Kitaem, agsikogkanto ket agipasngayka iti maysa a lalaki, ken awagam isuna ti Hesus. (32) Agbalinto nga naindaklan isuna, ken maawaganto iti Anak ti Kangatoan. Itedto ni Apo Dios kenkuana iti trono ni tatangna a David. (33) Agnanayonto nga agturay kadagiti kaputotan ni Jacob, ken awanto ti pagpatinggaan ti pagarianna.” (34) Ket kinuna ni Maria iti anghel, “Kasano nga mapasamak daytoy, idinto a maysaak nga birhen?” (35) Insungbat ti anghel kenkuana, “Umayto kenka ti Espiritu Santo ken salinongannakanto ti pannakabalin iti Kangatoan. Ngarud, ti nasantoan nga maipasngayto ket maawaganto nga Anak ti Dios.

KASANO A MAPASAMAK DAYTOY, TA SAANAK NGA AMMO ITI LALAKI? → DAYTA A NASANTOAN A MAYANAK KENKA MAAWAGANTO A ANAK TI DIOS.

(Dagitoy dagiti personal a panpanunotko: Ti saludsod ni Maria idia Lucas 1:34 ket maysa a nainkalinteg a saludsod, ken agnanayon nga isaludsod dagiti tattao daytoy. Ti insungbat kenkuana ket saan a maysa a panagsuppiat. Maysa daytoy nga impablaak no ania ti umadanin nga aramiden ti Dios. Paliuwenyo ti trono a nailawlawag idia Lucas 1:32: “ti trono ni David nga amana.” Isu met laeng dayta a trono a nairaman idia Isaías 9:7 a pagtugawan ti ubing, ken isu met laeng dayta a nailangitan a balay a nagtaudan ti Salmo 110.)

G. TI SAO A NAGBALIN A LASAG — KEN NO KASANO A MASARAKAN TI MAYS A TAO KENKUANA

G1. Juan 1:1 Idi punganay ket addan ti Sao, kadua ti Dios ti Sao ket ti Sao ket Dios. **[G3056 logos ■]** (2) Daytoy, ti Sao, ket kadua ti Dios idi punganay. (3) Naaramid amin a banbanag babaen kenkuana, awan ti naaramid a banag uray maysa no awan isuna. (4) Adda kenkuana ti biag, ken dayta a biag ti silaw iti amin a tattao.

ITI RUGI ADDA TI SAO + TI SAO ADDA KEN DIOS + TI SAO DIOS → AMIN A BANAG NAPARSUA GAPU KENKUANA.

(Dagiti bukodko a panunot: Ti Juan 1:1 ket mangted iti tallo a sasao iti maysa a linia. Kasapulan ti tunggal maysa kadagiti tallo a sasao. Ti umuna a sao ket “adda ti Sao idi punganay.” Ti Sao, maysa a titulo para iti Anak ti Dios sakbay a nangala iti tao a bagi, ket awan ti pangrugianna. Ti maikadua a sao ket “ti Sao ket adda idia Dios.” Ti Sao ket saan a basta sabali laeng a nagan ti Dios Ama, gapu ta maysa a persona ket saan a mabalin nga adda iti bagina. Ti maikatlo a sao ket “ti Sao ket Dios.” Ti Sao ket saan a nababbaba a parsua nga agtaktakder iti abay ti Dios. Ti pannakaikkat ti aniaman kadagiti tallo a sasao ket mangparnuay iti sabali a pangngeddeng ngem iti pangngeddeng nga insurat ni Juan.)

G2. Juan 1:14 Ita, nagbalin a lasag ti Sao ken nakipagnaed kadatayo. Nakitami ti dayagna, dayag a naidumduma kas kakaisuna a tao a naggapu iti Ama, napnoan isuna ti parabur ken kinapudno.

[G4637 skenoo ■]

TI SAO NAGBALIN A LASAG + NAGNAED KADAKAMI → NAKITAMI TI DAYAGNA, TI DAYAG A KAS ITI BUGBUGTONG NGA ANAK TI AMA.

NAIDUMA A PANAGKITA, ISU MET LAENG TI EKSENA — ti tolda idiaiy let-ang, ken ti tolda ti bagi

Exodo 25:8 Pagaramidem ida iti santuario a para kaniak tapno makapagnaedak kaduada.

AGARAMIDDA KANIAK ITI SANTUARIO → TAPNO AGNAEDAK KADAKUADA.

Juan 1:14 Ita, nagbalin a lasag ti Sao ken nakipagnaed kadatayo. Nakitami ti dayagna, dayag a naidumduma kas kakaisuna a tao a naggapu iti Ama, napnoan isuna ti parabur ken kinapudno.

TI SAO NAGBALIN A LASAG KET NAGNAED ITI TENGNGATAYO.

(Dagiti personal a kapanunotak: Ti Griego a sao nga us-usaren ni Juan para iti "nagnaed" idiaiy Juan 1:14 ket skenoo (G4637). Ti kayat a sawen ti skenoo ket mangibangon iti tolda ken agnaed iti dayta a tolda. Idi kadaanan a tiempo, imbaga ti Dios kadagiti tattao ti Israel a mangbangonda iti tolda tapno makapagnaed ti Dios kadakuada, ket binangonda daytoy manipud kadagiti lalat, kayo, ken balitok (Exodo 25:8). Idiaiy Juan 1:14, agsubli ti isu met laeng a ladawan, ngem ti tolda ket maysa a bagi ti tao. Ti tolda idiaiy let-ang ket maysa nga umuna a ladawan ti kinapudno nga ideskribe ni Juan, a mangituldo iti masakbayan agingga iti bagi ni Jesu-Cristo. Am-ammo ti Baro a Tulag dayta a tolda kas maysa nga anniniwan, maysa a ladawan a mangituldo ken ni Jesu-Cristo, laeng kalpasan nga impakitana no ania ti tinukoy dayta nga anniniwan. Nalawag nga imbaga daytoy ni Juan idiaiy Juan 1:14.)

G3. Dagiti Taga-Colosas 1:15 Ti Anak ti ladawan ti saan a makitkita a Dios. Isuna ti inauna nga anak kadagiti amin a parsua. (16) Ta babaen kenkuana ket naparsua amin a banbanag, dagidiaiy adda iti langit ken dagidiaiy adda iti daga, dagiti makita ken dagiti saan a makita a banbanag. Dagiti trono man wenno kinaturay, wenno dagiti pagturayan wenno dagiti addaan iti karbengan, amin a banbanag ket pinarsuana ken para kenkuana. (17) Adda isuna sakbay iti amin a banag, ken kenkuana, amin a banbanag ket agmaymaysa.

GAPU KENKUANA NAPARSUA AMIN A BANBANAG + ISU TI SAKBAY ITI AMIN A BANAG → GAPU KENKUANA AGTALINAED AMIN A BANBANAG.

G4. Dagiti Taga-Colosas 2:9 Ta agnanaed kenkuana dagiti amin a kinaan-anay ti Dios. (10) Ken napnokayo babaen kenkuana. Isuna ti ulo ti amin a pannakabalin ken turay.

TA AGNANAED KENKUANA DAGITI AMIN A KINAAN-ANAY TI DIOS → KEN NAPNOKAYO BABAEN KENKUANA.

G5. KASANO A MASARAKAM ISUNA — IMBAGANA KADATAYO NO SADINO TI PANANGSAPUL

Juan 5:39 Sukimatenyo ti Nasantoan a Kasuratan gapu ta panpanunutenyo nga adda kadakuada ti biagyo nga agnanayon ken dagitoy isu met laeng a Nasantoan a Kasuratan ket mangpaneknek ti maipapan kaniak (40) ken saanyo a kayat ti umay kaniak tapno maaddaankayo iti biag.

SUKIMATENYO DAGITI KASURATAN → DAGITAY TI MANGPANNEKNEK MAIPAPAN KANIAK.

(Dagiti personal a kapanunotak: Kastoy ti kinuna ni Jesus idiaiy Juan 5:39-40 kadagiti tattao a nangnangruna ti pannakaammoda kadagiti Kasuratan ngem iti asinoman a sibibiag idi a tiempo. Kabaelanda a bigbigen dagitoy. Imbaga ni Jesus kadakuada a ti sibubukel a bagi ti Kasuratan a naibalikasda ket agturong kenkuana, ken agingga ita saanda latta a mapan kenkuana tapno umawatda ti biag. Ti panangammo kadagiti sasao ti Kasuratan ket saan a kapada ti panangammo iti tao a pakaibagaan dagitoy sasao. Awan ti sabali a lugar a pagsapulan iti biag. Saan a kinuna ni Jesus a sukimatenyo ti riknayo. Kinunana a sukimatenyo dagiti kasuratan.)

G6. Lucas 24:25 Kinuna ni Hesus kadakuada, “O maag nga tattao ken nabuntog ti puspusoda nga mamati kadagiti inbaga dagiti propeta! (26) Saan aya nga masapul a sagabaen ni Kristo dagitoy nga banbanag, ken sumrekto idiaiy gloriana?” (27) Ket manipud kenni Moses ken kadagiti amin nga propeta, impalawag ni Hesus kadakuada iti amin a banbanag maipapan kenkuana kadagiti amin nga nasantoan a sursurat.

NAGRUGI KEN MOISES KEN KADAGITI AMIN A MAMMADTO → INLAWLAWAGNA KADAGITI AMIN A NASANTOAN A SURAT DAGITI BANAG MAIPAPAN KENKUANA.

G7. Lucas 24:32 Kinunada iti tunggal maysa, “Saan kadi nga agap-apoy dagiti puspuso nga adda kadatayo, kabayatan nga makitungtungtong kadata idiaiy dalan, kabayatan nga nilukatanna kadata

dagiti nasantoan a surat?”

SAAN AYA A NAPUORAN TI PUSOTAYO KABAYATAN NGA IMPALGAKNA KADATAYO DAGITI KASURATAN?

G8. Lucas 24:44 Kinunana kadakuada, “Idi addaak kadakayo, imbagak kadakayo nga amin nga nakasurat iti linteg ni Moses ken kadagiti insurat dagiti propeta, ken kadagiti Salmo ket masapul nga matungpal.” (45) Kalpasanna, linukatanna dagiti panunotda, tapno maawatanda dagiti nasantoan a sursurat.

MASAPUL A MATUNGPAL AMIN A BANBANAG A NAISURAT ITI LINTEG NI MOISES, KEN KADAGITI PROPETA, KEN KADAGITI SALMO, MAIPAPAN KANIAK → KALPASANNA, LINUKATANNA TI PANUNOTDA TAPNO MAAWATANDA.

(Dagiti bukod a panunotko: Ti Lucas 24:44-45 ket mangted iti sungbat iti saludsod nga ipatpataray daytoy sibubukel a panagadal. Daytoy a sungbat ket naggapu iti ngiwat ni Jesus, kalpasan ti panagungar ni Jesus manipud iti tanem. Nagnagan ni Jesus iti tallo a paset ti Daan a Tulag: ti linteg ni Moises, dagiti propeta, ken dagiti salmo. Dagitoy a tallo a paset ket isu ti intero a Daan a Tulag. Kinuna ni Jesus nga adda banag maipapan kenkuana iti amin a paset ti Daan a Tulag. Saan a kinuna ni Jesus nga adda laeng banag maipapan kenkuana iti sumagmamano a paset ti Daan a Tulag. Kalpasanna, dua a sinasina a banag ti inaramid ni Jesus para kadagiti adalan. Linukatan ni Jesus dagiti KASURATAN kadagiti adalan. Linukatan ni Jesus ti PANAGTARUS dagiti adalan. Kasapulan ti maysa a tao dagitoy a dua a banag. Mabalin nga iggem ti maysa a tao ti intero a Biblia babaen kadagiti imana ngem masapul na latta a lukatan ni Jesus dagiti matana tapno makitana ni Jesus iti Biblia. Basaen ti Biblia. Dawaten kenni Jesus a lukatanna ti Biblia kenka. Ituloymo ti agbasa iti Biblia.)

G9. 1 Juan 1:1 Ti adda manipud idi punganay, a nangeganmi, a mismo a nakitami, a minatmatanmi, ken iniggaman dagiti imami - mainaig iti Sao ti biag. (2) Ken ti biag ket naipakaammo, ken nakitami, ken sinaksianmi, ken ipakaammomi kadakayo ti biag nga agnanayon, nga adda iti Ama, ken naipakaammo kadatayo. (3) Ti nakitami ken nangngeganmi ket ipakaammomi met kadakayo, tapno maaddaankayo met iti pannakikadua kadakami. Ken ti pannagkakaduatayo ket adda iti Ama ken iti Anakna, ni Jesu-Cristo.

NANGNGEG + NAKITA KADAGITI MATAMI + NAPALIWMI + NASAGID DAGITI IMAMI → DAYDIAY BIAG NGA AGNANAYON, NGA ADDA IDI KEN AMA, KEN NAIPAKITA KADAKAMI.

(Dagiti bukod a panunotko: Indaklis ni Juan dagiti pannakariknariam iti gagangay a panggep idia 1 Juan 1:1: nangngeg, nakita, sinukimat a naimbag, ken sinagid babaen kadagiti imami. Saan a deskribiren ni Juan ti maysa a rikna wenno ideya. Deskribiren ni Juan ti maysa a tao a nakipangan kenkuana. Iti isu met laeng a sentensia, inawagan ni Juan dayta a tao a "dayta agnanayon a biag, nga adda idi iti Ama." Ti tao a sinagid dagiti apostol babaen kadagiti imada isu met laeng ti tao nga adda idi iti Ama sakbay ti pangrugian. Isu dayta ti sibubukel a kalikagum ti 1 Juan 1:1-3. Sinaksian ni Juan a saksi isuna iti daytoy a kalikagum, saan a maysa a mangipagpagarup maipapan iti daytoy a kalikagum.)

H. APAY A KASAPULAN A KASTA TI PANATAY — TI TAY-AK NGA AGSUBLI KEN DIOS

H1. TI PARIKUT, A NAILAWLAWAG NGA SIMPLE

Isaias 59:2 Nupay kasta, ti kinamanagbasolyo nga Israelita ket isu ti nangisina kadakayo manipud iti Diosyo, ken gapu kadagiti basolyo ket tinallikudannakayo ken saannakayo a dinengngeg.

NUPAY KASTA, TI KINAMANAGBASOLYO NGA ISRAELITA KET ISU TI NANGISINA KADAKAYO MANIPUD ITI DIOSYO.

Roma 3:23 Ta nagbasol amin ken nagkurang iti dayag iti Dios.

TA NAGBASOL AMIN KEN NAGKURANG ITI DAYAG ITI DIOS.

H2. APAY A DARA, SAAN A DAYTA A NALAKLAKA

Hebreo 9:22 Ken segun ti linteg, dandani a nadalusan amin a banag babaen iti dara. No awan ti panagsayasay iti dara, awan iti pannakapakawan. **[G859 aphasis ■]**

NO AWAN TI PANAGSAYASAY ITI DARA, AWAN ITI PANNAKAPAKAWAN.

Levitico 17:11 Ta ti biag ti ayup ket adda iti darana. Intedko ti darana kadakayo tapno mangaramid iti pangabbong iti rabaw ti altar para kadagiti bibiagyoy, gapu ta ti dara ti maaramid a pangdalus, ta ti dara ti mangpakawan para iti biag.

TA TI BIAG TI AYUP KET ADDA ITI DARANA → GAPU TA TI DARA TI MAARAMID A PANGDALUS, TA TI DARA TI MANGPAKAWAN PARA ITI BIAG.

Hebreo 10:4 Ta saan a kabaelan a pukawen ti dara dagiti baka ken dagiti kalding dagiti basbasol.

TA SAAN A KABAEAN A PUKAWEN TI DARA DAGITI BAKA KEN DAGITI KALDING DAGITI BASBASOL.

(Dagiti personal a panunotko: Iyurnongyo dagitoy tallo a bersikulo ket mailawlawag ti sibubukel a nagkauna a sistema ti sakripisio. Ti biag ket adda iti dara. Ti basol agkosto iti biag. Idi nagkauna a tiempo, dagiti sakripisio nga ayup ket agpaay a mangited iti pannakaabong (maysa a temporario a pangkalub iti basol a mangisubli iti kasasaad ti maysa a tao iti sangoanan ti Dios) inaldaw-aldaw, iti panagbayag a ginasut a tawen. Ti Hebreo nalawag a mangikuna a saan pulos a mabalin nga ikkaten dagiti sakripisio nga ayup ti basol. Ania koma ngarud ti pakaigapuan dagitoy amin a sakripisio? Pinagtalinaedda a nabatad a saan pay a mabayadan ti utang ti basol. Dagitoy ket maysa a napaut, naulit-ulit, inaldaw-aldaw a pananglagip a adda maysa a biag a maited, ken pinagtalinaedda daytoy a panglagip agingga iti dayta maymaysa a ipapatay a mabalin a bug-os a mangbayad iti utang ti basol.)

H3. AGINGGA IDIAY NAKAY-BABAAN A NAKAPANAN

Pilipos 2:5 Agpanunotkayo iti wagas a kas kenni Cristo Jesus. (6) Isuna ket Dios, ngem saanna nga imbilang a masapul a mabigbig ti kina-Diosna. (7) Ngem ketdi, awan imbatina iti bagina. Nagbalin a kasla adipen. Nagbalin isuna a kaaspang dagiti tattao. Nagparang isuna a kalanglanga ti tao. (8) Impakumbabana ti bagina ken nagbalin a natulnog inggana iti patay, ti ipapatay iti krus.

IDI ADDA ISUNA ITI KAIPAPANAN TI DIOS → INAWATNA TI KAIPAPANAN TI MAYSANG ADIPEN → NAGTULNONG AGINGGA ITI PATAY, ISU DAYTA TI PATAY IDIAY KRUS.

(Dagiti bukod a panunotko: Imutektekan ti urnos ti panagbaba idiay Filipos 2:6-8. Ni Jesus adda idi iti langa ti Dios. Ni Jesus napauyongan iti dayaw. Ni Jesus innalana ti langa ti maysa nga adipen. Ni Jesus nagbalin nga umaspang iti tattao. Ni Jesus nagbalin a napakumbaba. Ni Jesus nagbalin a natulnog. Ni Jesus natay. Kalpasanna, ni Pablo naginayon iti dua pay a sasao a saan a naisken a kasapulan ti sentence: "uray ti ipapatay iti krus." Ti panangibaga laeng nga ni Jesus natay ket saan a umanay para ken ni Pablo. Ti kababalin a wagas ti ipapatay ni Jesus ket paset ti punto ni Pablo.)

H4. NO ANIA A TALAGA TI GASTOSNA KENKUANA — NAIBAGA IDI SAKBAY, KEN NAIBAGA MANEN KALPASANNA

Isaias 50:6 Intayak ti bukotko kadagiti mangsapsaplit kaniak, ken dagiti pingpingko kadagiti mangparut kadagiti barbasko; saanko nga inlinged ti rupak manipud iti pannakaibabain ken pannakatuptupra.

INTAYAK TI BUKOTKO KADAGITI MANGSAPSAPLIT KANIAK → SAANKO NGA INLINGED TI RUPAK MANIPUD ITI PANNAKAIBABAIN KEN PANNAKATUPTUPRA.

Dagiti Salmo 22:16 Ta linawlawdak dagiti aso, linikmutdak iti bunggoy dagiti managdakdakes; tinudokda dagiti im-imak ken saksakak. (17) Mabilangko amin a tulangko. Kumitkitada ken matmatmatandak. (18) Pagbibingayanda dagiti pagan-anayko, pagbibinnunotanda dagiti kawesko.

TINUDOKDA DAGITI IM-IMAK KEN SAKSAKAK → PAGBIBINGAYANDA DAGITI PAGAN-ANAYKO, PAGBIBINNUNOTANDA DAGITI KAWESKO.

Mateo 27:35 Idi nailansadan isuna iti krus, nagbibingayanda dagiti pagan-anayna babaen iti panagsusugalda.

INLANSADA ISUNA, KEN BININGAYDA DAGITI KAWESNA, NAGBUNOTDA → TAPNO MATUNGPAL.

Juan 19:34 No pay kasta, tinudok ti maysa kadagiti soldado ti bakrang ni Jesus babaen iti gayang, ket dagus a rimmuar ti dara ken danum.

DINUYOK TI GAYANG TI BAKRANGNA → DAGUS A RIMSUA ITI DARA KEN DANUM.

(Dagiti bukodko a panunot: Insurat ni David ti maipapan iti naduyok nga ima ken saka idiay Salmo 22. Insurat ni David ti panagbibingay dagiti soldado iti pagan-anay idiay Salmo 22. Insurat daytoy ni David sangaribu a tawen sakbay nga adda uray maysa a tao idiay Israel a nakakita iti panangilansa iti krus. Saan nga ibagbaga ni David ti aniaman a napasamak kenkuana a personal. Insurat ni Mateo daytoy kadagiti sumaruno a siglo, kalpasan a napasamak ti pannakailansa ni Jesus iti krus. Insurat ni Mateo nga inaramid dagiti soldado a mismo ti naibaga idiay Salmo 22. Idinsurat ni Mateo no apay nga inaramid daytoy dagiti soldado: "tapno matungpal koma." Basaen a sangsangkamaysa dagiti dua a salaysay. Insurat ni David ti salaysayna a kumitkita iti masakbayan, nga awan iti wagas a maammoanna a mapasamakto ti pannakailansa iti krus. Insurat ni Mateo ti salaysayna a kumitkita iti napalabas iti pannakailansa iti krus, nga awan iti wagas a mailibaknan a napasamak dayta.)

H5. NO ANIA TI PAKAIPAAYAN TI PANATAY — MAYSA A PUENTE, SAAN A MAYSA A TRAHEDIA

Roma 5:8 Ngem panpaneknekan ti Dios ti bukodna nga ayat kadatayo, gapu ta bayat a managbasoltayo pay laeng, natay ni Cristo para kadatayo. **[G2644 katallasso ■]** (9) Ngarud, ad-adda pay ita a napalintegtayo babaen iti darana, maisalakantayo babaen iti daytoy manipud iti pungtot iti Dios. (10) Ta bayat a kabusornatayo iti Dios, nakikapiatayo iti Dios babaen iti pannakatay ti Anakna, ad-adda pay a kalpasan a nakikapiatayo, maisalakantayonto babaen iti biagna.

IDI MANAGBASOLTAYO PAY LATTA, NATAY NI KRISTO GAPU KADATAYO → NAKAPPIATAYO ITI DIOS GAPU ITI PATAY TI ANAKNA.

2 Corinto 5:18 Naggapu amin dagitoy a banbanag iti Dios. Inkappianatayo kenkuana babaen kenni Cristo, ken intedna kadatayo ti ministerio a panangikapia. **[G2643 katallage ■]** (19) Dayta ket, babaen kenni Cristo, ituntunos ti Dios ti lubong kenkuana, saanna a bilbilangen dagiti panaglablabsingda a maibusor kadakuada. Italtalekna kadatayo ti mensahe iti panangikapia. (20) Isu a nadutokankami a kas mangibagbagi ni Cristo, a kasla agpakpakaasi ti Dios babaen kadakami. Agpakaasi kami kadakayo, maipaay kenni Cristo: “Makikapiakayo iti Dios.” (21) Pinagbalinna ni Cristo a daton para iti basoltayo. Isuna ti saan a pulos a nagbasol. Inaramidna daytoy tapno agbalintayo a kinalinteg iti Dios kenkuana.

ADDA TI DIOS KEN NI KRISTO, INKAPPIANA TI LUBONG KENKUANA → PINAGBALINNA A BASOL PARA KADATAYO, ISU A SAAN A NAKAAMMO ITI BASOL.

1 Timoteo 2:5 Ta adda maymaysa a Dios, ken adda maymaysa a mangibabaet para iti Dios ken ti tao, isu ti tao a ni Cristo Jesus. (6) Intedna ti bagina kas subbot para kadagiti amin, a kas ti pammaneknek iti umno a tiempo.

MAYSA A DIOS + MAYSA A MANGIBABAET ITI NAGBAETAN TI DIOS KEN DAGITI TATTAO, TI TAO A NI KRISTO JESUS.

(Dagitoy personal a panpanunotko: Ti mangibabaet (maysa a tao a nagtakder iti nagbaetan ti dua a nagsina a bunggoy tapno pagsubliento ida a maymaysa) rumbeng nga natantan a kukua ti dua a bunggoy, wenno saanna a mabalin nga agserbi kas mangibabaet. Kitaen ti kuna ti 1 Timoteo 2:5 no ania ti mangibabaet: "ti tao a Cristo Jesus." Masapul nga isu ket maysa a tao, wenno saanna a mabalin a tumakder iti sadinoman a pagtakderan dagiti tattao ken matay iti maysa a natao a ipapatay. Ita kitaen ti kuna ti 2 Corinto 5:19 a napudno iti unegna dayta a ipapatay: "Ti Dios adda idi kenni Cristo." Ken masapul nga isu ket Dios, wenno ti ipapatayna ket maymaysa laeng manen a tao a matay, nga awan ited a salvation (pannakaisalakan manipud iti basol ken ti dusa ti basol) iti siasinoman. Daytoy ti gapuna a ti sungbat iti "siasino ni Jesus" ket saan a maysa a bangir a saludsod para laeng kadagiti eskolar. Ti sibubukel a doktrina ti salvation ket agdepende iti daytoy.)

H6. TI ULEG ITI KAYO — MAYSA A DAAN A LADAWAN NGA IMPAKATNA ITI BAGINA

Numero 21:8 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Mangaramidka iti sinan-uleg ken ikapetmo daytoy iti poste. Makalasatto amin a nakagat no kitaenna daytoy.” (9) Isu a nagaramid ni Moises iti sinan-uleg a bronse sana inkapet iti poste. Makalasat ti siasinoman a kagaten ti uleg no kumita isuna iti sinan-uleg a bronse.

TUNGAL MAKETKET, INTONO KUMITA ITI DAYTA, AGBIAGTO.

NAIDUMA A PANNAKAKITA, PADA A PARTE TI ESENA — ti kayo idia let-ang, ken ti krus idia turod

Juan 3:14 Kas iti panangipangato ni Moises iti uleg idia let-ang, masapul a maipangato met uray pay ti Anak iti Tao (15) tapno maaddaan ti amin a mamati kenkuana iti biag nga agnanayon. (16) Gapu ta kasta unay ti panagayat iti Dios iti lubong, intedna ti naidumduma nga Anakna tapno saan a mapukaw ti siasinoman a mamati kenkuana no diket maaddaan iti biag nga agnanayon. (17) Saan nga imbaon iti Dios ti Anakna tapno ilunodna ti lubong no diket tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana.

KAS ITI PANANGITAG-AY NI MOISES ITI ULEG IDIAY LET-ANG, MASAPUL A KASTA MET TI PANNAKAITAG-AY TI ANAK TI TAO → TAPNO TI SIASINOMAN A MAMATI KENKUANA KET SAAN A MAPUKAW.

(Dagiti bukodko a panunot: Daytoy a panagsilpo iti nagbaetan ti Numeros 21 ken Juan 3 ket saan a panagsilpo nga inimbento daytoy nga adal. Direkta ken sipupudno nga imbaga ni Jesus daytoy a panagsilpo, maipapan iti bukodna a kinasiasino. Dagiti agsasarita a matmatay idia disierto ket saan a naibaga a mangilinteg iti bagida, agbalin a natured,

wenno gun-oden ti agas. Naibaga kadakuada nga KITAENDA ti impangato ti Dios iti kayo. Dagiti nagkita ket nagbiag. Ita, urnongen dagiti dua a paset ken imutektekan ti karkarna a paset. Ti bronse a serpiente a naipangato iti kayo ket nasukog a kasla iti isu met laeng a banag a mangpapatay kadagiti tattao a nangkita iti daytoy. Kastoy met ti karkarna a kinapudno nga imbaga ni Pablo maipapan iti krus, a kunkunana a NAARAMID ni Jesus a kasla basol para kadatayo, nupay ammona nga awan ti basolna (2 Corinto 5:21). Naipangato ti agas iti isu met laeng a langa ti lunod.)

I. TI AMA A MISMO AWAGANNA TI ANAK ITI "DIOS" KEN "APO"

I1. Hebreo 1:1 Iti nabayagen a panawen, nagsao ti Dios iti adu a daras ken adu a wagas kadagiti kapuonantayo babaen kadagiti profeta. (2) Ngem kadagitoy a naud-udi nga al-aldaw, nagsao ti Dios kadatayo babaen ti Anak, a dinutokanna a tagatawid kadagiti amin a banbanag, ken naaramid iti sangalubongan babaen kenkuana. (3) Ti Anakna ti raniag iti dayagna, ti kababalin iti kinasiasinona, ken tarabayenna amin a banbanag babaen iti sao ti pannakabalinna. Kalpasan iti pannakagun-odna ti pannakadulus kadagiti basbasol, nagtugaw isuna iti makannawan nga ima iti Kangatoan a Pannakabalinna.

NAGSAO KADATAYO BABAEN ITI ANAKNA + BABAEN KENKUANA NGAMIN INARAMIDNA DAGITI LUBONG → TI SILAW TI DAYAGNA, KEN TI NAALGAD A LADAWAN TI PERSONANA.

I2. Hebreo 1:5 Ta siasino kadi kadagiti anghel iti nangibagaanna, “Sika ti anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga amam?” ken ibagbagana manen, “agbalinako nga ama kenkuana, ken agbalinto isuna nga anak kaniak?” **[G4416 prototokos ■]** (6) Idi inyeg ti Dios iti inauna a naipasngay ditoy lubong, ibagbagana manen, “Masapul nga agrukabab kenkuana dagiti amin nga anghel ti Dios.”

TA SIASINO KADI KADAGITI ANGHEL ITI NANGIBAGAANNA, “SIKA TI ANAKKO?” → MASAPUL NGAMIN AGRUKBAB KENKUANA DAGITI AMIN NGAMIN ANGHEL TI DIOS.

(Dagiti bukod a panunotko: Ti intero nga umuna a kapitulo ti libro ti Hebreo ket agar-aramid iti maysa a nabayag nga argumento. Ti argumento ket ti Anak ket saan nga anghel ken pulos a saan pay a nagbalin nga anghel. Daytoy a punto ket maikari a paliwan iti maysa a panagadal a kalpasan laeng ti panangusarna iti adu a panid maipapan iti maysa a persona a naawagan iti “ti anghel ti APO.” Ti sao a Hebreo a malak ket dinakamatna ti maysa a pakauna nga aramiden. Ti bukod nga Anak ti Dios ti nagtaray iti dayta a pakauna a naminsan-minsan idi Daan a Tulag. Ngem ti nagsurat iti libro ti Hebreo ket saanna nga ipalubos nga ikkan ti siasinoman ti Anak iti pangrukod dagiti napartuat nga anghel. Dagiti anghel ket naibaga a rumbeng nga agdayaw iti Anak.)

I3. Hebreo 1:8 Ngem maipanggep iti Anak, ibagana, “Ti tronom, O Dios, ket agnanayon nga awan patinggana. Ti setro iti pagariam ket setro iti hustisia. (9) Inayatmo iti kinalinteg ken ginuram iti kinaawan iti linteg, ngarud linanaannaka ti Diosmo ti lana iti rag-o nga ad-adda ngem kadagiti kakadduam.” (10) “Idi un-unana, O Apo, inaramidmo iti pondasion ti daga. Dagiti langit ket iti ar-aramid dagiti imam. (11) Mapukawdanto, ngem agtultuloyka. Marunotdanto amin a kasla ti pagan-anay. (12) Lukutemto ida a kasla iti kagay ken masukatandanto a kasla iti pagan-anay. Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan nga agpatingga dagiti tawtawenmo.”

MAIPAPAN ITI ANAK KINUNANA, TI TRONOM, O DIOS, AGNANAYON NGAMIN AWAN INGGANA → SIKA, APO, IDI PANANGRUGI INKABILMO TI PUNDASION TI DAGA.

(Dagiti personal a panunotko: Basaen manen ti umuna a lima a sasao ti Hebreo 1:8: “Ngem iti Anak, kunana.” Saan a dayta ti opinion ti nagsurat iti libro ti Hebreo maipapan iti Jesus. Irekord daytoy ti direkta a panagsao ti Dios Ama iti Anak. Ti Ama ket ay-awagana ti Anak iti “O Dios,” kalpasanna ay-awagana ti Anak iti “Apo,” ket kalpasanna abonoannna ti Anak iti panamarsua iti daga ken langit. No adda tao a kayatna nga ipilit nga awan ti pakaammuan ti Anak a naawagan iti Dios idia Kasuratan, dayta a tao ket masapul a saritaenna daytoy a bersikulo, a nangnamnamaan ti Ama iti Anak nga isu ket Dios.)

SABALI A PANNAKAKITA, PADPADA A BUYA — maysa a kanta a naisurat para iti maysa nga ari, ken inadaw ti Ama daytoy iti Anakna

Dagiti Salmo 45:6 Ti tronom, O Dios, ket agnanayon ken awan patinggana; ti setro iti hustisia ti setro iti pagariam. (7) Inayatmo ti kinalinteg ken ginuram ti kinadakes; ngarud, ti Dios a Diosmo, ket pinulotannaka iti lana ti kinaragsak a nalablabes ngem kadagiti kakadduam.

TI TRONOM, O DIOS, KET AGNANAYON KEN AWAN PATINGGANA → KET PINULOTANNAKI ITI LANA TI KINARAGSAK A NALABLABES NGEM KADAGITI KAKADUAM.

Dagiti Salmo 102:25 Idi un-unana a tiempo, insaadmo ti daga; dagiti langit ket aramid dagiti imam. (26) Agpukawda ngem agnanayonto nga addaka; dumaanda a kas iti pagan-anay; kas iti kawes, ikkatemto ida ket agpukawdanto. (27) Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan nga agpatingga dagiti tawenmo.

IDI UN-UNANA A TIEMPO, INSAADMO TI DAGA → KEN SAAN NGA AGPATINGGA DAGITI TAWENMO.

(Dagiti personal a panunotko: Daytoy ket lugar a pudno ti trabaho ti panagbasa iti dua a sasao a sinnigud. Ti Salmo 45 ket kanta iti kasar. Ti Salmo 102 ket kararag ti maysa a lalaki nga adda iti riribuk. Iti Salmo 102, dagitoy a sasao ket naipaituray iti APO, ti Dios ti Israel, a nangaramid iti lubong. Naisurat dagiti dua a salmo nasurok pay a sigsiglo sakbay ti pannakaipasngay ni Jesus idia Betlehem. Adaw ti Hebreo 1 kadagiti dua a salmo. Idatag ti Hebreo 1 ti dua a salmo kas sasao ti Dios Ama. Iyaplikar ti Hebreo 1 ti dua a salmo iti Anak. Paliwem dagiti bassit a nagdumaan ti sasao iti orihinal a salmo ken dagiti adaw iti Hebreo 1. Saan nga ilemmeng ti Biblia dagitoy a bassit a nagdumaan, ken saan met nga ilemmeng daytoy nga adal dagitoy. Ti saan a nagbaliwan iti nagbaetan ti salmo ken ti Hebreo 1 ket ti kinasiasino ti tao a pagsasaritaan dagiti sasao.)

J. KINUNA NI APO ITI APOK — TI BERSIKULO A NANGGIBUS ITI RIRI

J1. Dagiti Salmo 110:1 Kinuna ni Yahweh iti apok, “Agtugawka iti makannawanko agingga a pagbalineka a pagbatayam dagiti kabusormo.” [H113 adown ■] [H3068 Yehovah ■] (2) Iyawatto ni Yahweh ti setro iti pigsam manipud idia Sion; iturayam dagiti kabusormo.

KINUNA TI APO ITI APOK, AGTUGAWKA ITI KANAWAN A IMAK → AGINGGA TI PANANGARAMIDKO KADAGITI KABUSORMO A PAGBADDEKAN TI SAKAM.

(Dagiti pribado a panunotko: Daytoy maysa a linia iti Salmo 110:1 ket ad-adu ti kayat a sawenna ngem ti agparang iti umuna a panagbasa. Iti Ingles, agpada nga naipatarus dagiti dua a sao a "Lord." Ti kakaisuna a pagilasinan ti nagdumaanda ket ti panangusar iti dadakkel a letra. Ti umuna a sao ket naisurat nga amin dadakkel a letra, LORD. Ti maikadua a sao ket saan a naisurat nga amin dadakkel a letra. Iti baba ti Ingles, dua a naiduma a sao ti Hebreo dagitoy. Ti umuna a sao iti Hebreo ket ti nagan ti tulag ti Dios, Yehovah (H3068). Ti dadakkel a letra iti KJV ket kanayon a kaipapananna a ti sao iti Hebreo ket Yehovah. Ti maikadua a sao iti Hebreo ket adown (H113), maysa a sao para iti maysa nga apo wenno mangiturturay. Ti forma ti adown a naaramat ditoy ket mabasa a "apok." Ni David, a nangisurat iti daytoy a salmo, inrekordna ti Dios a nagsao iti maysa a tao a inawagan ni David nga bukodna nga Apo. Ita panunotem ti simple a saludsod. Ni David ket ari ti Israel. Siasino ti Apona? Ti sungbat ket agbalin a nakaskasdaaw no lagipem a inkari ti Dios nga ti Cristo ket aggapunto iti bukod a pamilia ni David, kaputotan a sumaruno. Awan ti gagangay a tao nga awagan ti bukodna nga apo-apo nga "apok.")

J2. ISU MISMO TI NANGISALUDSOD KADAKUADA MAIPAPAN ITI DAYTA, KEN AWAN TI NAKASUNGBAT

Mateo 22:41 Ita, kabayatan a naummong pay laeng dagiti Pariseo, nagdamag ni Jesus iti maysa a saludsod kadakuada. (42) Kinunana, “Ania iti kapanunutanyo maipapan iti Cristo? Siasino ti makin-anak kenkuana?” Kinunada kenkuana, “Anak a lalaki ni David.” (43) Kinuna ni Jesus kadakuada, “Apay ngarud nga inawagan isuna ni David iti Apo babaen iti Espiritu, a kunana (44) 'Kinuna ti Apo iti Apok, “Agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalineka a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo.”’? (45) No inawagan ni David ni Cristo iti Apo', kasano a nagbalin isuna a putot ni David?” (46) Awan ti uray maysa a nakasungbat kenkuana, ken awanen ti uray maysa a tao a nakaitured a nagdamag iti adu pay a saludsod kenkuana manipud iti dayta nga aldaw.

NO NI DAVID NGARUD, INAWAGANNA ISUNA A APO, KASANO NGA ISUNA TI ANAKNA? → KEN AWAN TI SIASINOMAN A NAKABAE A NAGSAO KENKUANA.

(Dagiti personal a kapanunotak: Saan nga imbaga ni Jesus kadagiti Pariseo ti sungbat iti bukodna a saludsod idia Mateo 22:41-46. Insaludsodna ken imbatina nga awan sungbatna. Awan pay laeng sungbatna agingga ita, ken adda pay laeng maymaysa laeng a sungbat a maitutop. Ti Cristo ket anak ni David sigun iti lasag, ken Apo ni David sigun iti kinasiasinona sakbay a naiyanak ni David.)

J3. INUSAR NI PEDRO TI DAYTA MET LA A BERSIKULO ITI ALDAW A NANGRUGIAN TI IGLESIA

Dagiti Aramid 2:32 Daytoy a Jesus- pinagungar isuna ti Dios, nga iti daytoy ket nagbalintayo amin a saksi. (33) Isu nga iti pannakaipangatona idia makannawan nga ima ti Dios ken iti panangawatna iti naikari nga Espiritu Santo manipud iti Ama, pinagnaedna daytoy, kas makitkita ken mangmangngegyo. (34) Ta saan a nagpangato ni David idia langit, ngem kunana, 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawanko (35) agingga a pagbalineka a pagbatayan dagita sakam dagiti kabusormo." (36) Ngarud, ammoen koma dagiti amin a babbalay iti Israel ti kinapudno a pinagbalin ti Dios isuna nga Apo ken Cristo, daytoy a Jesus nga inlansayo iti krus.

SAAN A NAGPANGATO NI DAVID SADI LANGIT → INARAMID TI DIOS DAYTA MISMO A JESUS, A NILANSAYO, NGA AGBALIN NGA APO KEN CRISTO.

(Dagiti bukodko a panunot: Ababa ti argumento ni Pedro idia Aramid 2:29-36. Saan a kasapulan ti argumento ni Pedro ti aniaman a kinasikap. Insurat ni David ti maipapan iti maysa a tao nga agtugaw iti makanawan nga ima ti Dios. Saan pulos a napan ni David nga agtugaw iti makanawan nga ima ti Dios. Mabalina a mapan kitaen ti maysa a tao ti tanem ni David, kuna ni Pedro iti sumagmamano a bersikulo sakbayna. Isu a saan a maipapan ken David ti salmo. Ket ninagan ni Pedro ti tao a pagsasaritaan ti salmo. Ninagan ni Pedro daytoy a tao nga awan pulos ti panangpalag-an: "dayta met laeng a Jesus, a inlansayo iti krus." Inawagan ni Pedro daytoy a tao a "Apo ken Cristo.")

J4. TI DAYDIAY MISMO A SALMO AGKUNA PAY ITI MAYSA A BANAG — KEN TI HEBREO INURNONGNA TI SIBUBUKEL A PAMMANEKNEK MAIPAPAN ITI DAYTOY

Dagiti Salmo 110:4 Nagsapata ni Yahweh, ket saanto nga agbaliw: "Padika nga agnanayon, a kas iti kinapadi ni Melkisedek."

NAGSAPATA NI YAHWEH, KET SAANTO NGA AGBALIW → PADIKA NGA AGNANAYON, A KAS ITI KINAPADI NI MELKISEDEK.

Hebreo 5:5 Saan met nga intan-ok ni Cristo ti bagbagina iti panagbalinna a padi. Ngem ketdi, kinuna ti Dios kenkuana, "Sika ti Anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga Amam." (6) Daytoy ket kas met laeng iti ibagbagana iti sabali a paset, "Padika nga agnanayon a kas iti kinapadi ni Melkisedek."

SAAN MET NGA INTAN-OK NI CRISTO TI BAGBAGINA ITI PANAGBALINNA A PADI → PADIKA NGA AGNANAYON A KAS ITI KINAPADI NI MELKISEDEK.

Hebreo 7:3 Awan amana, awan inana, awan kapuonanna, awan iti aniaman a pangrugian dagiti al-aldawna wenno pagpatinggaan iti biagna. Ngem ketdi, agtalinaed isuna a padi iti agnanayon, kas iti Anak ti Dios.

AWAN PANANGRUGI DAGITI ALDAW, WENNO PANUNGPALAN TI BIAG → AGTULTULOY A PADI ITI AGNANAYON.

Hebreo 7:24 Ngem gapu ta agnanayon nga agbibbiag ni Jesus, saan nga agbalbaliw iti kinapadina. (25) Ngarud babaen kenkuana, kabaelanna met nga isalakan a naan-anay dagiti umas-asideg iti Dios, gapu ta kankanayon nga agbibbiag isuna a mangibabaet kadakauada.

AGTALINAED ISUNA NGA AGNANAYON + ADDAAN ISUNA ITI SAKERDOTE A DI MAGBALBALIWAN → MABALINNA A ISALAKAN IDA A NAAN-ANAY.

(Dagiti bukodko a panunot: Maysa nga ababa a salmo ket aduda unay ti linaonna. Iti Salmo 110, nadakamat ti maysa a tao nga awagan ni David iti Apona, situtugaw iti makanawan nga ima ti Dios. Iti Salmo 110, nadakamat ti maysa nga ari nga agturay manipud iti Sion. Iti Salmo 110, nadakamat ti maysa a padi iti agnanayon, iti maysa nga urnos a nataengan ngem iti kinapadi ti Israel, a sinapataan ti Dios babaen iti maysa a sapata a saanto nga ibabawi ti Dios. Idi un-unana nga Israel, ti linteg ket sinalimetmetanna a naisina ti saad ti ari ken ti saad ti padi. Saan a mabalina iti maysa a tao a maaddaan iti agpada a saad iti sidong dayta a linteg. Ti Salmo 110 ket intedna ti agpada a saad iti maysa laeng a persona. Ti libro ti Hebreo ket nangusar iti adu a kapitulo a mangilawlawag no siasino dayta a persona.)

K. NAPAGUNGAR MANIPUD ITI TANEM — KEN AGBIBIAG KENKA

K1. TI KINAPUDNO MISMO, KEN NO KASANO A NAIYAWAT DAYTOY

1 taga-Corinto 15:3 Ta intedko kadakayo a kas umuna a kapatgan ti isu met laeng nga inawatko: a natay ni Cristo gapu kadagiti basbasoltayo segun iti Nasantoan a Sursurat (4) a naitanem ken nagungar isuna iti maikatallo nga aldaw segun iti Nasantoan a Surat.

NATAY NI KRISTO GAPU KADAGITI BASBASOLTAYO SIGUN KADAGITI KASURATAN + NAITABON ISUNA + NAGUNGAR ISUNA ITI MAIKATLO NGA ALDAW.

1 taga-Corinto 15:20 Ngem ita, napagungaren ni Cristo manipud iti patay, dagiti umuna a bunga dagiti natay.

NAGUNGAR NI CRISTO MANIPUD KADAGITI NATAY, KET NAGBALIN NGU UMUNA A BUNGA DAGITI NAKATUROG.

K2. TI PINANEKNEKAN TI PANAGUNGAR MAIPAPAN KENKUANA

Roma 1:3 Maipapan daytoy iti Anakna a naipasngay manipud kadagiti kaputotan ni David no maipapan iti lasag. (4) Naipakaammo isuna nga isu ti Anak ti Dios babaen iti pannakabalin iti Espiritu iti kinasanto babaen iti panagungar manipud iti patay, ni Jesu- Cristo nga Apotayo.

NAIYANAK ITI BIN-I NI DAVID SIGUN ITI LASAG → NAIPAKDAAR A ANAK TI DIOS BUYOGEN TI PANNAKABALIN, GABU ITI PANAGUNGAR MANIPUD KADAGITI NATAY.

(Dagiti personal a kapanunotak: Inkabil manen ni Pablo dagiti dua a paset ti sungbat iti maysa a pangngusap, iti agsasaruno, idia Roma 1:3-4. Naggapu ni Jesus iti pamilya ni David, iti lasag. Naipalgak ni Jesus a Anak ti Dios nga addaan pannakabalin, babaen ti pananggapuna manipud iti tanem. Uray asino a tao ket mabalinna nga ikalintegan a isuna ti Anak ti Dios. Ni laeng Jesus ti addaan iti daya a kalintegan a napaneknekan babaen ti panagungarna manipud kadagiti natay.)

K3. TI DAAN A TESTAMENTO TI IMMUNA A NANGIBAGA IATI

Dagiti Salmo 16:10 Ta saanmo a baybay-an ti kararuak idia sheol. Saanmo nga ipalubos a makita ti napudno kenka ti abut. (11) Isursurom kaniak ti dalan ti biag; aglaplapusanan a rag-o ti agnanaed iti presensiam; iti agnanayon, adda ragsak iti makannawan nga imam.

DIKA PANAWAN TI KARARUAK ITI IMPIERNO → WEN, DIKA PALUBOSAN A MAKITA TI NASANTOAM TI PANNAKARUNOT.

Dagiti Aramid 2:29 Kakabsat, sitatalgedak nga agsao kadakayo iti maipanggep kenni David nga ama iti puli: natay isuna ken naipunpon, ket adda pay laeng kadayo ita ti nakaitanemanna. (30) Ngarud, isuna ket maysa a profeta ken ammona a nagsapata ti Dios iti maysa a kari kenkuana, a pagtugawento ti Dios ti maysa kadagiti kaputotanna iti tronona. (31) Nakitana daytoy ken nagsao maipanggep iti panagungar ti Cristo, 'Saan isuna a nabaybay-an idia hades, wenno nakita iti lasagna ti panagrupsa.

NATAY KEN NAITABON NI DAVID → NAKITANA DAYTOY SAKBAY PAY, ISU A NAGSAO MAIPAPAN ITI PANAGUNGAR NI CRISTO.

K4. KEN ITA — AGBIBIAG ISUNA KADAGITI TAO NGU INSALAKANNA

Roma 8:11 No agnanaed kadakayo ti Espiritu a nangpagungar kenni Cristo, isuna a nangpagungar kenni Cristo manipud kadagiti natay ket mangted met iti biag ti nainlasagan a bagiyo babaen iti Espirituna, nga agnanaed kadakayo.

TI ESPIRITU NI ISU A NAMAGUNGAR KEN JESUS MANIPUD KADAGITI NATAY NGU AGNAED KADAKAYO → PAGBIAGENNANTO MET DAGITI MATAY A BAGIYO.

Taga-Galacia 2:20 Nailansaak a naikadua ken Cristo. Saanen a siak ti agbiag, ngem ni Cristo ti agbiag kaniak. Ti biag a pagbiagak ita iti lasag, agbiagak babaen ti pammati ti Anak ti Dios a nangayat kaniak ken nangted iti bagina maipaay kaniak.

NAILANSAK A KADUA NI KRISTO → SAAN A SIAK, NO DI KET NI KRISTO TI AGBIAG KANIAK.

Dagiti Taga-Colosas 1:27 Daytoy ket para kadagiti kayat ti Dios a pangipakaammoan iti kinabaknang iti dayag daytoy a palimed a kinapudno kadagiti Hentil. Daya ket ti kaadda ni Cristo kadakayo, ti namnama ti masakbayan a dayag. **[G3466 musterion ■]**

DAYTOY A PALIMED = NI KRISTO KADAKAYO, TI NAMNAMA TI DAYAG.

Juan 14:23 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, “No siasinoman nga agay-ayat kaniak, salimetmetannanto ti saok. Ayatento ni Amak isuna, ken mapankaminto kenkuana ken aramidenminto ti pagnaedan a lugar a kadayo isuna.

NO AY-AYATENNAK TI MAYSU A TAO, SALIMETMETANNANTO DAGITI SAOK → UYAKAMINTO KENKUANA, KEN AGBALINKAMINTO A PAGTAENGANNA.

(Dagiti bukodko a panunot: Surotem ti intero a linia daytoy nga adal agingga iti gibusna. Ni Jesus ket kaduana ti Ama sakbay a naaramid ti aniaman a banag. Nagparang ni Jesus kadagiti tattao idi Daan a Tulag, ket nagbiag dagitoy a tattao. Naiyanak ni Jesus manipud iti maysa a babai iti maysa a bassit nga ili. Napapatay ni Jesus iti maysa a turod, iti kayo, iti ruar ti maysa a ciudad. Rimmuar ni Jesus manipud iti tanem. Ibagbaga ita ti Biblia nga agbiag ni Jesus IDIAY UNEG dagiti tattao. Daytoy a gibus isu ti nagturonan daytoy nga adal iti amin a tiempo. Ti kayat a sawen daytoy nga adal ket saan a mangabak iti maysa a rason maipapan iti no siasino ni Jesus. Ti kayat a sawen daytoy nga adal ket ti maysa a sibubukel iti amin daytoy ket kayatna ti agbiag iti unegmo. Paliwem met ti Juan 14:23: "umaykami." Ti kaadu a timek a nangrugi iti Biblia idia Genesis 1:26 ket adda pay laeng ditoy.)

L. AGSUBLINGTO — KEN TI PILIEN NGA AGNANAYON

L1. UMay ISUNA, KEN AMIN A MATA MAKITADANTO ISUNA

Dagiti Aramid 1:9 Idi naibagan ni Apo Jesus dagitoy a banbanag, bayat a kumitkitada sadiay ngato, naipangato isuna, ket inlemmeng isuna iti ulep manipud kadagiti matada. (10) Kabayatan iti napinget a panangkitada iti langit bayat a mapmapan isuna, kellaat nga adda dua a lallaki a nakapuraw a nakatakder ti abayda. (11) Kinunada, “Dakayo a lallaki iti Galilea, apay a nakatakder kayo ditoy a kumitkita idia langit? Daytoy Jesus a nagpangato idia langit ket agsublinto iti wagas a kas metlaeng iti nakitayo a pannakaipangaton sadi langit.”

DAYTOY JESUS A NAGPANGATO IDIAY LANGIT KET AGSUBLINTO ITI WAGAS A KAS METLAENG ITI NAKITAYO A PANNAKAIPANGATONA SADI LANGIT.

Paltiing 1:7 Kitaen, makikuyogto isuna kadagiti ulep, makitanto isuna ti tunggal mata, agraman dagidiay nangduyok kenkuana. Ken dung-awanto isuna dagiti amin a tribu iti daga. Wen, Amen.

MAKITANTO ISUNA TI TUNGAL MATA + AGRAMAN DAGIDIAY NANGDUYOK KENKUANA.

L2. 2 Taga-Tesalonica 1:7 ken bang-ar kadakayo a kaduami a nagsagaba. Aramidenna daytoy ti panagparang ni Apo Jesus manipud langit a kaduana dagiti anghel ti pannakabalinna.

[G1557 ekdikesis ■] (8) Balisennanto babaen iti gumilgil-ayab nga apuy dagiti saan a makaam-ammo iti Dios, ken dagiti saan nga agtulnog iti ebangelio ni Apotayo a Jesus. (9) Agsagabadanto ti pannakadusa iti agnanayon a pannakadadael nga adayo iti imatang ti Apo ken manipud iti dayag ti pannakabalinna. (10) Aramidennanto daytoy inton umay isuna iti dayta nga aldaw tapno itan-ok dagiti tattaona ken tapno pagsiddaawan dagiti amin a namati. Ta pinatiyo iti pammaneknekmi kadakayo.

ITI GUMIL-AYAB NGA APUY A MANGIPATUNGPA ITI PANNAKABALES KADAGIDIAY SAAN A MAKAAAM-AMMO ITI DIOS, KEN SAAN NGA AGTULNOG ITI EBANHELIO → INTON UMay ISUNA TAPNO MAIDAYAG KADAGITI SANTOSNA.

(Dagitoy dagiti personal a panunotko: Basaen a nainayad ti 2 Tesalonica 1:8. Ti 2 Tesalonica 1:8 nangnagan iti dua a bunggoy, saan a maysa laeng a bunggoy. Ti umuna a bunggoy saanda nga AMMO ti Dios. Ti maikadua a bunggoy saanda nga AGTULNOG iti ebangelio. Ti panagammo ken panagtulnog ket naikabil a mairaman iti isu met laeng a bersikulo. Imutektekan met ti 2 Tesalonica 1:10, a paset met laeng ti isu met laeng a sentensia. Ti isu met laeng nga iyaay ni Jesus a pudot ti apuy iti maysa a bunggoy, dayag met laeng iti sabali a bunggoy. Maymaysa daytoy a pasamak. Ti no ania a bangir daydiay pasamak ti kaadaan ti maysa a tao ket maikeddeng ita, saan a masapul nga agur-uray iti masakbayan.)

L3. Paltiing 19:11 Ket nakitak a nalukatan ti langit ket kimmitaak ket adda puraw a kabalio! Ti maysa a nakasakay ket maw-awagan iti Matalek ken Pudno. Nalinteg ti panangukomna ken mannakigubat. (12) Kasla gumilgil-ayab nga apoy dagiti matana ken adda adu a korona iti ulona. Adda nagan a naisurat kenkuana nga awan makaammo malaksid kenkuana. (13) Nakakawes iti kagay a naisawsaw iti dara ken iti naganna ket, Ti Sao ti Dios.

TI NAGTUGAW KENKUANA NAAWAGAN A MATALEK KEN PUDNO → TI NAGANNA NAAWAGAN A SAO TI DIOS.

Paltiing 19:16 Insuratna iti kagayna ken iti luppona ti maysa a nagan, ARI DAGITI ARI KEN APO DAGITI APO.

ARI DAGITI ARI KEN APO DAGITI APO.

(Dagiti personal a panunotko: Paliwenyo ti maysa a bassit a linia iti Rebelasion 19:12. Adda nagan ni Jesus a naisurat nga awan ti tao a nakaammo, ngem isu laeng ti nakaammo iti dayta a nagan. Dagiti nagan a naited iti daytoy a panagadal ket agparang iti isu met laeng a paset. Dagidiay a nagan ket Napudno ken Pudno. Ti Sao ti Dios. Ari dagiti ar-ari, ken Apo dagiti apo.)

L4. TI PANANGLUKAT KADAGITI LIBRO

Paltiing 20:11 Kalpasanna, adda nakitak a dakkel a puraw a trono ken ti nakatugaw iti daytoy. Ti lubong ken ti langit ket pimmanaw nga immadayo manipud iti imatangna, ngem awan sabali a lugar a mabalin a papananda. (12) Nakitak dagiti natay - dagiti nabileg ken dagiti nanumo - a nakatakder iti sangoanan ti trono, ken naukrad dagiti libro. Ket adda pay sabali a libro a naukrad - ti Libro ti Biag. Dagiti natay ket naukom babaen iti naisurat kadagiti libro, ti nagbanagan dagiti inar-aramidda. (13) Inyula ti taaw dagiti natay nga adda kenkuana. Inyula met ni Patay ken ni Hades dagiti natay nga adda kadakuada, ken naukom dagiti natay kas maiyannurot kadagiti inaramidda. (14) Naitappuak ni Patay ken ni Hades iti dan-aw nga apuy. Daytoy ti maikaddua a pannakatay - ti dan-aw nga apuy. (15) No addaman ti tao a saan a naisurat ti naganna iti Libro ti Biag, maitapuak isuna iti dan-aw nga apuy.

NALUKATAN DAGITI LIBRO + ADDA MET NALUKATAN A SABALI A LIBRO, NGA ISU TI LIBRO TI BIAG → SIASINOMAN A DI NASARAKAN A NAISURAT ITI LIBRO TI BIAG NAIPURUAK ITI DANUM NGA APOY.

(Dagiti personal a panunotko: Adda dua a kita dagiti libro nga agparang iti trono idiay Apocalipsis 20:12. Ti maysa a kita ti libro irekord na dagiti inaramid dagiti tattao. Ti sabali a kita ti libro irekord na dagiti nagan, naawagan a libro ti biag. Ti Apocalipsis 20:12 saan a kunaenna nga adda naisalakan babaen iti naisurat kadagiti libro dagiti aramid. Ti Apocalipsis 20:15 kunana a ti maymaysa a banag a nangikeddeng iti bunga ket no naisurat man wenno saan ti nagan ti tao iti libro ti biag.)

L5. TI PILI, A NAIBAGA A NALAWAG A KAS ITI ANIAMAN A NAIBAGA TI BIBLIA

Juan 3:18 Saan a mailunod ti mamati kenkuana. Isuna a saan a mamati ket nailunoden gapu ta saan a namati babaen iti nagan iti naidumduma nga Anak iti Dios.

TI SAAN A MAMATI, NADUSAN ISUNAN.

Juan 3:36 Isuna a mamati iti Anak ket maadaan iti biag nga agnanayon ngem isuna a saan nga agtulnog iti Anak ket saanna a makita ti biag ngem agnaed ti pungtot iti Dios kenkuana.”

ISU A MAMATI ITI ANAK ADDAAN ITI AGNANAYON A BIAG.

Roma 6:23 Ta patay ti bayad ti basol, ngem ti awan bayadna a sagut ti Dios ket agnanayon a biag kenni Cristo Jesus nga Apotayo.

TA PATAY TI BAYAD TI BASOL → NGEM TI AWAN BAYADNA A SAGUT TI DIOS KET AGNANAYON A BIAG KENNI CRISTO JESUS NGA APOTAYO.

(Dagiti personal a panunotko: Ti Romans 6:23 ti kangrunaan a bersikulo iti daytoy intero nga adal. Ti Romans 6:23 ket maysa nga ababa a sentence nga addaan iti dua a paset. Ti basol addaan iti utang a bayad, ket dayta a bayad ket ipapatay. Dayta a bayad mabayadan babaen iti maysa kadagiti dua a wagas. Wenno bayadan ti maysa a tao dayta iti bagina, iti agnanayon, wenno alaen ti maysa a tao ti naibayad ni Jesus, kas maysa a sagut. Dayta ti sibubukel a pagpilian. Awan ti makalibas iti panagpili iti dayta, gapu ta ti saan a panagpili ket kapada iti panagpili iti umuna a wagas. Amin iti daytoy nga adal, manipud iti "aramidenta ti tao" iti Genesis 1:26 agingga iti trono iti Revelation 20, agtultuloy a mangbukel para iti dayta maysa a pagpilian. Adda pay laeng tiempo a mangaramid iti dayta a pagpilian. Ni Jesus ket awagawagana pay laeng.)

L6. Dagiti Aramid 4:12 Awanen sabali pay a tao nga ayan ti pannakaisalakan: gapu ta awanen sabali pay a nagan iti siruk ti langit, a naited kadagiti tao, nga isu iti pakaisalakanantayo.”

AWANEN SABALI PAY A TAO NGA AYAN TI PANNAK AISALAKAN → GAPU TA AWANEN SABALI PAY A NAGAN ITI SIRUK TI LANGIT, A NAITED KADAGITI TAO, NGA ISU ITI PAKAISALAKANANTAYO.

PANANGRIKEP

Paltiing 22:17 Kinuna ti Espiritu ken ti Babai a Maikallaysa, “Umayka!” Ibaga koma ti makangngeg, “Umayka!”. Siasinoman a mawaw, umay koma, ken siasinoman a mangtarigagay iti daytoy, siwawaya a maaddaan iti danum ti biag.

KINUNA TI ESPIRITU KEN TI BABAI A MAIKALLAYSA → KEN SIASINOMAN A MANGTARIGAGAY ITI DAYTOY, SIWAWAYA A MAADDAAN ITI DANUM TI BIAG.

Juan 3:17 Saan nga imbaon iti Dios ti Anakna tapno ilunodna ti lubong no diket tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana.

SAAN NGA IMBAON TI DIOS TI ANAKNA ITI LUBONG TAPNO UKOMENNA TI LUBONG → NO DI KET TAPNO MAISALAKAN TI LUBONG GAPU KENKUANA.

(Dagiti personal a kapanunotak: Ti maudi nga awis iti Biblia ket awan bayadna, ken maidatdaton iti siasinoman. Ti sao a naaramat ket "asinoman." Dayta a sao ket saanna nga ikkaten ti siasinoman, sipapanunot. Saanna nga ikkaten ti kadaksan a tao a mangbasbasa iti daytoy nga adal, wenno ti tao a nagibaga iti saan iti adu a tawtawen. Ni Jesus, a isu amin daytoy, ket isu ti agkuna nga Umayka. Ti laeng masapul nga aramiden ti maysa a tao ket ti umay ken alaen ti danum ti biag.)

PADAS A PANNUBOK

1. Genesis 1:26 — Ket kinuna ti Dios, Aramidentayo ti tao a kalanglanga tayo:

- a) kas iti langatayo
- b) adtoy, nagimbag unay
- c) iti langa ti Dios pinarsuana isuna

2. Isaias 7:14 — Adtoy, ti maysa a birhen agsikugto ket agpasngayto iti maysa nga anak a lalaki:

- a) ket awagam ti naganna a JESUS
- b) ket awagan da isuna iti Immanuel
- c) ket awagandanto ti naganna nga Emmanuel

3. Dagiti Ukom 13:22 — Ket kinuna ni Manoa iti asawana, Sigurado a matayotayo:

- a) gapu ta maysaak a tao a narugit dagiti bibigko
- b) ta ti lugar a pagtaktakderam ket nasantuan a daga
- c) gapu ta nakitami ti Dios

4. Salmo 110:1 — Kinuna ni APO iti Apok, Agtugawka iti makannawan nga imak:

- a) agingga a pagbalinek dagiti kabusormo a pagbatayan dagiti sakam
- b) agturayka iti tengnga dagiti kabusormo
- c) agingga a pagbalinek dagiti kabusormo a pagbaddekam

5. Hebreo 1:8 — Ngem maipapan iti Anak, kunana, Ti tronom, O Dios, ket agnanayon nga awan inggana:

- a) maysa a setro ti kinalinteg ket ti setro ti pagariam
- b) ti sarukod ti pagariam ket nalinteg a sarukod
- c) ket ti panagturay maadda iti abagana

6. Genesis 22:8 — Ti Dios ti mangipaay iti karnero a maipaay a daton a mapuoran:

- a) ken inkabilna daytoy iti babaw ni Isaac nga anakna
- b) isu a napanda a dua a sangsangkamaysa
- c) adtoy ti apuy ken ti kayo

7. 2 Tesalonica 1:9 — Dagiti mapadusanto iti agnanayon a pannakadadael, manipud iti sango ti Apo:

- a) ken manipud iti gloria ti pannakabalinna
- b) nga isu ti maikadua a patay
- c) ken para iti gloria ti kinatan-okna

TULBEK TI SUNGBAT: 1-a, 2-b, 3-c, 4-c, 5-a, 6-b, 7-a

DAGITI SAKSI ITI LIKUDAN TI DAYTOY A SUNGBAT

Daytoy a sungbat ket saan a naibatay laeng iti timek ti maysa a mannurat. Da Moises, Josue, ti nangisurat iti libro dagiti Ukom, ti nangisurat kadagiti libro dagiti Cronicas, ken ni David ket amin makipaset iti daytoy. Kasta met da Isaias, Miqueas, ken Malaquias. Kasta met da Mateo, Lucas, ken Juan. Nagsao ni Pedro idi Pentecostes. Nagsao ni Felipe idiaay away a dalan. Nagsurat ni Pablo iti walo a surat. Ti nangisurat iti libro dagiti Hebreo ti nangserra iti daytoy. Dayta ket sangapulo ket lima a timek, iti sangaduapulo ket walo a libro ti Biblia, manipud iti umuna a kapitulo ti libro ti Genesis agingga iti maudi a kapitulo ti Apocalipsis. Amin dagitoy sangapulo ket lima a timek ket agkuna iti isu met laeng maipapan iti isu met laeng a tao.

ANIA TI PAKAIBATAYAN TI DAYTOY ADAL

TI WAGAS NO KASANO NGA ITULDO TI ANNINIWAN TI LAWAG: TI KAYO A NAIKABIL ITI BUKOT NI ISAAC (GENESIS 22:6) KEN TI KRUS A NAIKABIL ITI BUKOT TI ANAK (JUAN 19:17). NAGPARANG TI ANNINIWAN IDIAY BANTAY. NAGPARANG TI BAGI IDIAY RUAR TI SIUDAD.

NO KASANO A NAPATEG DAGITI SASAO: TI MAYSA NGA ENGLISH A SAO A "LORD" KET MANGIBAGI ITI DUA A NAGDUMA A SASAO A HEBREO IDIAY SALMO 110:1. DAGITI DUA A SASAO A HEBREO KET YEHOVAH (H3068) KEN ADOWN (H113). TI INTERO NGA ARGUMENTO NGA INARAMAT NI JESUS IDIAY MATEO 22:45 KET NAIBATAY ITI DAYTA A NAIDUMAAN.

→ NO KASANO A MAUSAR DAYTOY KENKA: NI JESUS KET SAAN LAENG NGA ISU TI IMMAY. NI JESUS KET SAAN LAENG NGA ISU TI UMATO. NI JESUS KET ISU TI AGTARIGAGAY NGA AGNAED KENKA ITA (COLOSAS 1:27, GALACIA 2:20).

ANIA TI KAIPAPANAN DAYTOY PARA ITI KINAAGNANAYON: TI GUNGGONA TI BASOL KET IPAPATAY. TI SAGUT TI DIOS KET BIAG NGA AGNANAYON BABAEN KEN JESU-CRISTO NGA APOTAYO (ROMA 6:23). DAGIToy LAENG TI DUA A WAGAS A PANGBAYAD TI TAO ITI UTANG TI BASOL.

RABBIT TRAIL: SALMO 110:4 KEN TI LIBRO TI HEBREO KAPITULO 7 ILUKATNA TI SIBUBUKEL A DOKTRINA TI KINAPADI NI MELCHISEDEC. DAYTOY A DOKTRINA ILADAWANNA TI MAYSA NGA ARI KEN PADI A NAITIPON ITI MAYSA A TAO, NATANTAN-OK NGEM TI LINTEG, A NAGSAPATAAN BABAEN ITI MAYSA A SAPATA A SAAN NGA IBAWI TI DIOS. DAYTOY A DOKTRINA MAIKARI ITI BUKODNA A NAAN-ANAY NGA ADAL.

→ SABALI PAY A TOPIKO: TI "DATAYO" KEN "KUKUATAYO" IDIAY GENESIS 1:26, A NAITIPON ITI "MAYSA NGA APO" IDIAY DEUTERONOMIO 6:4, ILUKATANNA TI SIBUBUKEL A PANAGADAL MAIPAPAN ITI KINADIOS. TI KINADIOS KET MAYMAYS A DIOS, NGA ADDAAN ITI AMA, TI ANAK, KEN TI ESPIRITU SANTO A NAITURTUREDAN A NAGSINASINA A PERSONA ITI INTERO A BIBLIA. DAYTOY NGA ADAL KET NANGSAGID LAENG ITI GIGID DAYTA A SIBUBUKEL NGA ADAL.

→ RABBIT TRAIL: TI 2 THESSALONIANS 1:7-10 KEN REVELATION 19:11-16 KET MANGILUKAT ITI INTERO A DOKTRINA MAIPAPAN ITI ISASANGPET MANEN NI JESUS. NAGLAON DAYTOY A DOKTRINA ITI KINASIGURADO TI ISASANGPET MANEN NI JESUS, TI KINADAGUS TI ISASANGPET MANEN NI JESUS, KEN TI BILIN A SURSUROTAN TI ISASANGPET MANEN NI JESUS. IBAGAM A NALAWAG: IBAGBAGA TI NASANTOAN A SURSURAT TI KINASIGURADO TI ISASANGPET MANEN NI JESUS NGEM SAANNA NGA ITED TI ISKEDUL TI ISASANGPET MANEN NI JESUS (MATTHEW 24:36, ACTS 1:7). DAYTOY A MINISTERIO KET SAAN MET A MANGTED ITI ISKEDUL TI ISASANGPET MANEN NI JESUS.

RABBIT TRAIL: GENESIS 3:15, TI BIN-I TI BABAI, ILUKATNA TI SIBUBUKEL A KADENA TI NAIKARI A BIN-I. DAYTOY A KADENA KET LUMABAS KEN NI ABRAHAM (GENESIS 22:18), KEN NI DAVID (SALMO 132:11), KEN NAILAWAG A NAILASIN IDIAY GALACIA 3:16.

→ MABALIN A PALTIIING: DINAWAT NI JACOB ITI NAKIDANGADANG KENKUANA IDIAY GENESIS 32 TI BUKODNA A NAGAN NGEM SAAN A NAIPAAY (GENESIS 32:29). DINAWAT NI MANOA ITI ANGHEL TI APO TI BUKODNA A NAGAN NGEM NAIBAGA A TI NAGAN KET PILIY (H6383), NAKASKASDAW UNAY A MAAMMOAN (UK-UKOM 13:18). KALPASANNA KUNA NI ISAIAS A TI UBING A MAIPASNGAY PARA KADATAYO KET MAAWAGAN ITI NAKASKASDAW, PELE (H6382), MANIPUD ITI ISU MET LAENG A RAMUT (ISAIAS 9:6). TI NAGAN A NAIPULIPOL IDI DAAN A TULAG KET IPAKAAMMO ITA ITI MAYSA NGA UBING. ITI PAGPATINGGAAN TI BIBLIA, AGSAKAY A RUMMUAR ITI LANGIT, ADDA PAY LAENG NAGAN NI JESUS A AWAN TAO A MAKAAMMO MALAKSID KENKUANA LAENG (APOCALIPSIS 19:12). NAITED TI NAGAN, KET TI NAGAN KET NAUNEG PAY LAENG NGEM TI NAISURO ITI DAYTOY NGA ADAL.

MAYS A NAWAYA NGA IMBITASION — SIASINOKA MAN, ITULOYMO TI AGBASA

Saan a masapul a maysaka a Kristiano tapno basaen daytoy a panagadal. Adu a bambanag ti mabalin a nangiyeg kenka ditoy. Mabalin a maysa a panagbiro ti nangiyeg kenka ditoy. Mabalin a maysa a rikkuas ti nangiyeg kenka ditoy. Maysa a saludsod nga imbaklaymo iti adu a tawen ti mabalin a

nangiyeg kenka ditoy. Ti kinausisa maipapan iti pammati ti sabali a tao ti mabalin a nangiyeg kenka ditoy. Amin nga adda iti daytoy a website ket kukuam, awan bayadna, iti bukodmo a pagsasao. Saanmi a pulos nga isaludsod ti naganmo. Saanmi a pulos nga isaludsod ti pagilianmo. Saanmi a pulos nga isaludsod no ania ti patiem. Saan a kabaelan ti maysa a panagadal a naan-anay a mangdeskribir ken Jesus. Inkkanmi daytoy a saludsod iti amin nga adda kadakami, ket daytoy a panagadal ket agnanayon a maysa laeng a dalan ti nagnaanna iti Biblia. Adda ni Jesus sakbay ti punganay. Adda ni Jesus ita. Agsubli ni Jesus. Awan iti maysa a panid a mangileppas iti panangdeskribir iti amin dayta. Ad-adu pay a panagadal ti agur-uray ditoy. Adda dagiti panagadal maipapan iti asi nga agur-uray ditoy. Adda dagiti panagadal maipapan iti sirib nga agur-uray ditoy. Adda dagiti panagadal maipapan iti pannakaammo nga agur-uray ditoy. Adda dagiti panagadal maipapan iti anus nga agur-uray ditoy. Adda dagiti panagadal maipapan iti kinadiosan nga agur-uray ditoy. Adda pay ad-adu a panagadal nga umay. Basaen dagitoy a panagadal iti aniaman a urnos a kayatmo. Kitaen dagiti taudan mi bayat nga um-umayka. Naipatarus a naan-anay ti tunggal bersikulo kadagitoy a panagadal, iti ganggan. Saanmo a pulos a masapul nga awaten laeng ti sasaomi. Mabalinmo a timbangan ti tunggal bersikulo iti bagim.

Adda pay maysa nga imbitasion a sumaruno iti daytoy. Saantayo nga ipakuspil nga nailemmeng dayta nga imbitasion. Dayta nga imbitasion ket ti panagadal maipapan iti aramiden ti maysa a tao tapno maisalakan. Basaenyo dayta nga panagadal ita no kayatyo a basaen ita. Basaenyo pay ti sabali nga banag no kayatyo pay nga basaen ti sabali nga banag nga umuna. Awan ti agbibilang. Nakalukat latta ti ridaw uray no ania ti pagpilianyo. Insao ni Pablo dagiti sasao a naisurat iti baba idiay maysa a siudad a napno kadagiti altar para kadagiti didios a saan nga isu ti bukod a Diosna. Insao ni Pablo dagitoy a sasao kadagiti tattao a saan pay a nagkiddaw ken ni Pablo nga umay iti dayta a siudad:

Dagiti Aramid 17:26 Ket manipud iti maysa a tao, inaramidna ti tunggal pagilian dagiti tattao nga agnanaed iti rabaw ti daga, ket inkeddengnan dagiti naidutok a tiempoda ken dagiti pagpatinggaan dagiti disso a pagnaedanda. (27) Ngarud, masapul a birukenda ti Dios ket nalabit a makaasidegda kenkuana ken masarakanda isuna, ken iti kinapudnona, saan isuna nga adayo manipud iti uray siasinoman kadatayo.

INARAMIDNA ITI MAYSA A DARA AMIN A PILI TI TATTAO → TAPNO BIRUKENDA TI APO, KEN MASARAKANDA + SAAN NGA ADAYO ISUNA ITI TUNGAL MAYSA KADATAYO.

IMPULSO A NGA SASAO ITI HEBREO

“anghel / mensahero” — H4397 malak — maysa a naibaon; mensahero; anghel

Daytoy a sao pinanaganna ti maysa a baon, saan a maysa a kasigudan a kababalin. Daytoy a sao ausaren para kadagiti lallaki. Daytoy a sao ausaren para kadagiti propeta. Daytoy a sao ausaren para kadagiti nailangitan a parsua. Daytoy a sao nga agmaymaysa ket saanna a pulos ibaga no ANIA ti nabaonan a tao. Daytoy a sao nga agmaymaysa ket ibagana laeng nga adda tao a nabaonan. Ti aglawlaw a teksto ti Biblia ti mangibaga kenka iti nabatbati. Ti aglawlaw a teksto ti Biblia ibagbagana ti nabatbati kadagitoy nga estoria.

“Dios” — H430 elohim — Dios; didios; ti pudno a Dios

Ti Elohim ket maysa a pangadu a porma. Ti Elohim ket inaramat manen ken manen para iti maymaysa a pudno a Dios, agraman dagiti singular a verbo. Daytoy mismo a sao ti mangibaklay iti kinapno nga us-usigen daytoy panagadal.

“APO” — H3068 Yehovah — ti nagan ti tulag ti Dios, a naisurat iti KJV kas APO kadagiti dakkel a letra. Iti sadinoman a paggigian ti LORD kadagiti dakkel a letra iti Daan a Tulag, ti Yehovah isu ti nagan a Hebreo nga adda iti likudan ti sao nga Ingles a LORD.

“Apo” — H113 adown — apo; amo; makinkukua; mangiturturay

Iti Salmo 110:1, ti porma ti adown ket mabasa a "Apok." Ti adown ket sabali a sao iti Hebreo manipud iti Yehovah, ti APO nga agsasao iti Apo ni David iti dayta a bersikulo.

“maysa” — H259 echad — maysa; nagkaykaysa; umuna

Echad ti sao iti “Ni APO a Diostayo ket maymaysa nga APO.” Echad met laeng ti sao a naaramat iti rabii ken bigat a naawagan iti MAYSA nga aldaw. Echad met laeng ti sao a naaramat iti panagbalin ti lalaki ken asawana a MAYSA a lasag.

“bugbugtong nga anak” — H3173 yachiyd — laeng; maymaysa; agmaymaysa; ay-ayaten

Iti Genesis 22, naawagan ni Isaac a “ti bugbugtongmo nga anak” iti mamitlo a daras. Ti kayat a sawen ti Yachiyd ket ti maymaysa ken awan pagkasukatanna.

“kayo” — H6086 ets — maysa a kayo; kayo; troso; tabla; sarukod

Ti Ets ket maysa a Hebreo a sao a mangsakup iti agpada a sibibiag a kayo ken ti napukan a kayo. Ti Ets ket ti sao para iti kayo nga inkabil ni Abraham iti rabaw ni Isaac.

“nakaskasdaaw” — H6382 pele — maysa a nakaskasdaaw; maysa a pagsingsingiran; maysa a banag a nalabes iti pannakaawat

Ti Pele ti immuna a nagan a naited iti ubing idiy Isaias 9:6.

“palimed / nakaskasdaaw” — H6383 piliy — nakaskasdaaw; nakaskasdaaw unay a mabalin a maawatan

Ti Piliy ti sao nga inted ti anghel ni APO ken ni Manoa a mangiladawan iti bukodna a nagan. Ti Piliy ket nagtaud iti isu met laeng a ramut ti nagan a pele idiy Isaias 9:6.

“birhen” — H5959 almah — maysa a balasang a saan pay a naasawaan; maysa a birhen; maysa a balasang

Ti Almah ti sao a naaramat idiy Isaias 7:14.

“Immanuel” — H6005 Immanuwel — adda kadatayo ti Dios ■

Ti Immanuel ket maysa a nagan a maysa met laeng a naan-anay a sentensia. Impatarus ni Mateo daytoy a nagan para iti agbasbasa.

“kapitan / prinsipe” — H8269 sar — maysa a panguloen a tao; maysa a pangulo; maysa a kapitan; maysa a prinsipe; maysa a mangiturturay

Ti Sar isu ti titulo nga inangkat ti lalaki nga addaan iti nakabael a kampilan iti ruar ti Jerico.

“SIAK” — H1961 hayah — isu; adda; agbalin

Ti Hayah ket ti ramut a sao iti sirok ti “SIAK NGA ADDA” idiy sumsumged a kayo.

SAO-SAO A GREEK

“Sao” — G3056 logos — maysa a sao; maysa a sasao; ti banag a naisao; ti pannakaipakita ti panunot

Ni Juan saanna nga irugi ti Ebanghelio ni Juan iti panakayanak. Irugi ni Juan ti Ebanghelio ni Juan sakbay pay iti pangrugian.

“nagnaed” — G4637 skenoo — mangibangon iti tolda; agkampo; agbiag iti uneg ti tolda

“Ti Sao nagbalin a lasag, ket nagnaed kadakami.” Daytoy a bersikulo iladawanna ti Dios nga agbibagi iti bagi ti tao a kas iti panagbiag ti maysa a tao iti tolda.

“bugbugtong nga anak” — G3439 monogenes — naiyanak laeng; maymaysa iti kitana; ti kakaisuna iti kitana

Ti Monogenes ket us-usaren maipapan iti Anak. Ti Monogenes ket us-usaren maipapan ken ni Isaac idiy Hebreo 11:17.

“impakaammo” — G1834 exegeomai — mangidalan a rumuar; mangiruar; mangibaga a naan-anay; mangipakaammo

Awan ti nakakita iti Dios. Ti bugbugtong nga Anak ti nangiruar iti Dios iti nalatak a lugar a pakabalinan a makita ti Dios.

“napakappia” — **G2644 katallasso** — mangbaliw manipud gura nga agpaay iti gayyem; mangisubli iti pabor

Ti Katallasso mangibagbaga iti sibubukel a rason ti krus, iti maymaysa a sao.

“pannakikappia” — **G2643 katallage** — ti panangisubli ti pabor; ti panangitipon manen kadagiti dua a nagsina a bangir

Ti Katallage ket naggapu iti isu met la a ramut ti katallasso iti ngato. Ti Katallasso ket nagana ti aramid ti pannakikappia (ti pannakaisubli ti gayyem iti nagbaetan ti dua a nagsina). Ti Katallage ket nagana ti bunga dayta a pannakikappia.

“Pannakaway” — **G859 aphasis** — maysa a panangibaon; maysa a panangwayaway; maysa a panangibus; pammakawan

Nga awan panangibukbok ti dara, awan met pannakaikkat ti basol.

“Misterio” — **G3466 musterion** — maysa a palimed; maysa a banag a naidulin idi ket ita naibaga

Iti Biblia, ti misterio ket saan a pulos maysa a paritna a masuknal. Ti misterio iti Biblia ket maysa a palimed nga inkeddeng ti Dios nga ibaga.

“panangibales” — **G1557 ekdikesis** — daydiay agtaud iti kinahustisia; maysa a naan-anay a panangpalinteg iti biddut

Ti Ekdikesis ti sao a naaramat idiy 2 Tesalonica 1:8. Ti Ekdikesis saan a kayatna a sawen ti saan a makontrol a pungtot. Ti Ekdikesis kayatna a sawen ti hustisia a naitungpal a naan-anay.

“inauna nga anak” — **G4416 prototokos** — inauna nga anak; immuna a naiyanak

Kuna ti Ama, "agrukbab koma amin nga anghel ti Dios kenkuana" maipapan iti Anak.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Ilocano Bible (CC BY-SA 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).